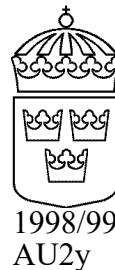

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1998/99:AU2y

1999 års ekonomiska vårproposition – Den ekonomiska politiken, utgiftstak m.m. – Utgiftsområdena 13 och 14

Till finansutskottet

Finansutskottet har genom beslut den 15 april 1999 berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) i de delar som avser den ekonomiska politiken, utgiftstaket m.m. samt över de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen, i de delar som avser arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig i det följande över propositionen avsnitt 1 Finansplan, 4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten, avsnitt 7 Utgiftstak och utgiftsramar åren 2000–2002 såvitt avser utgiftsområdena 13 och 14 samt bilaga 2 Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000.

Utskottet yttrar sig också över följande motioner:

1998/99:Fi14 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkandena 1, 4, 5 och 7 alla delvis,

1998/99:Fi15 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkandena 1 delvis, 3 delvis, 4 delvis och 9,

1998/99:Fi16 av Lennart Daléus m.fl. (c) yrkandena 1 delvis, 4 delvis, 5, 9, 22 och 23 delvis,

1998/99:Fi36 av Lennart Daléus m.fl. (c) delvis och

1998/99:Fi17 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 1, 3 och 4 alla delvis.

Yttrandet är disponerat enligt följande. Utskottet yttrar sig över riktlinjerna för den ekonomiska politiken i avsnitt 2. I det avsnittet berörs också propositionens bilaga 2 Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000 och bilaga 3 Fördelningspolitisk redogörelse – Den regionala inkomstfördelningens utveckling. Förslag om preliminär fördelning på utgiftsområden behandlas i avsnitt 3 liksom viss fråga om indelning i utgiftsområden.

I utskottets yttrande 1998/99:AU3y redovisas utskottets synpunkter på vårpropositionens förslag såvitt avser tilläggsbudget för 1999 avseende utgiftsområdena 13 och 14.

1 Inledning

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen, såvitt avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket, godkänner de allmänna riktlinjer för den

ekonomiska politiken som regeringen förordar (regeringens förslag punkt 1), fastställer utgiftstaket för staten inklusive socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten för år 2002 till 810 miljarder kronor (regeringens förslag punkt 3) samt godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 2000–2002 som riktlinje för regeringens budgetarbete (regeringens förslag punkt 4). I bilaga 2 till propositionen återfinns regeringens avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000.

2 Allmän inriktning av politiken

I detta avsnitt behandlas förutom regeringens förslag om allmänna riktlinjer (punkt 1 i förslaget till riksdagsbeslut) och propositionens bilaga 2 även partimotionerna

Fi14 (m) yrkandena 1 delvis och 7 delvis,
 Fi15 (kd) yrkandena 1 delvis och 9 delvis,
 Fi16 (c) yrkandena 1 delvis, 4 delvis, 9 och 22,
 Fi36 (c) delvis samt
 Fi17 (fp) yrkande 1 delvis.

Utskottet kommer i denna del i huvudsak att uppehålla sig vid sådana frågor som har beröring med arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken.

Propositionen

Den ekonomiska vårpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, vilka står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, tilläggsbudgeten för 1999 och de skatteförändringar som föreslås för år 2000. Samarbetet berör fem områden: ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö.

Svensk ekonomi är stark. Sverige påverkas visserligen av en sämre utveckling i omvärlden vilket leder till något lägre tillväxt än vad regeringen tidigare beräknat, men samtidigt fortsätter den inhemska ekonomin att växa. Detta gäller inte minst privat konsumtion och investeringar. Den reguljära sysselsättningen har ökat med över 100 000 personer under det senaste året och arbetslösheten har fortsatt att minska. Samtidigt är inflationen praktiskt taget obefintlig och räntenivåerna bland de lägsta i Europa. Den offentliga sektorn uppvisar betydande överskott och bytesbalansen ligger på en nivå som innebär ett stabilt överskott.

Budgetsaneringen har varit framgångsrik. De ambitiösa budgetpolitiska målen har uppnåtts: att de offentliga finanserna skall uppvisa överskott och att utgifterna inte skall överstiga de uppsatta utgiftstaken.

Enligt regeringen finns det en viss risk för att utgiftstaket för åren 1999 och 2000 kan komma att överskridas. Mot den bakgrunden är det nödvändigt att göra vissa besparingar m.m. i syfte att begränsa de totala utgifterna till en nivå som ligger under utgiftstaket. Besparingar föreslås bl.a. på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen.

Det finns historiskt goda förutsättningar för en hög och uthållig tillväxt i svensk ekonomi. De offentliga finanserna visar ett stigande överskott, inflationen och inflationsförväntningarna är låga och räntan är låg. Därmed skapas stabila spelregler för företag och investerare liksom goda betingelser för en fortsatt sysselsättningsökning. En väl fungerande offentlig sektor och en aktiv fördelningspolitik är också av betydelse i detta sammanhang. Svensk industri har god internationell konkurrenskraft. Detta ger goda förutsättningar för snabb exporttillväxt när den internationella konjunkturen vänder uppåt.

Den positiva utvecklingen måste vidmakthållas. Tillgången till kvalificerad arbetskraft måste säkras och flaskhalsar undvikas. De arbetslösas kompetens skall höjas och deras vilja till arbete tas till vara.

Den positiva utvecklingen av de offentliga finanserna, den nya budgetprocessen och de besparingar som föreslås i den ekonomiska vårpropositionen möjliggör enligt regeringen nya reformer inom prioriterade områden under de kommande åren. Reformerna avser följande fem områden under följande rubriker: Arbetslösheten skall betingas, Kunskap och kompetens, Skolan, vården och omsorgen skall förbättras, Rättvisan skall stärkas respektive Hållbara Sverige.

Under samlingsnamnet "Arbetslösheten skall betingas" genomförs enligt regeringen ett brett åtgärdsprogram för att göra sysselsättningsökningen uthållig. Reformområdet "Kunskap och kompetens" innefattar en satsning på kompetensutveckling för anställda samt ökade resurser till bl.a. högskoleutbildning liksom en studiestödsreform.

Att lönebildningen fungerar väl är en förutsättning för att sysselsättningen skall fortsätta att öka i tillfredsställande takt. I första hand är reformeringen av lönebildningen en fråga för arbetsmarknadens parter, anser regeringen. Om parterna inte förmår ta det nödvändiga ansvaret för lönebildningen vilar ansvaret på statsmakterna. Av den ekonomiska vårpropositionen framgår att regeringen avser att under hösten 1999 lägga förslag om regelverket för lönebildningen.

En av jämställdhetspolitikens viktigaste frågor är att motverka osakliga löneskillnader på grund av kön. I budgetpropositionen för år 2000 avser regeringen att presentera en handlingsplan för att motverka sådana löneskillnader.

Målet om en halverad öppen arbetslöshet till 4 % år 2000 ligger fast som ett riktmärke för den ekonomiska politiken. Enligt prognosen i den ekonomiska vårpropositionen väntas arbetslösheten falla till 5,4 % år 2000. Det är enligt regeringen en god utveckling, men den är inte tillräcklig. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen och, om det visar sig nödvändigt, föreslå ytterligare åtgärder mot arbetslösheten utöver förslagen i vårpropositionen. Huvudorsaken till att målet inte väntas uppnås i regeringens nuvarande prognos är den svaga internationella utveckling som följer av Asienkrisen. Vidare har löneökningarna varit något större än beräknat. Samtidigt har arbetskraftsutbudet fortsatt att öka, något som är en positiv och önskvärd utveckling.

Sverige behöver fler människor i arbete och en ökad arbetskraft om vi skall kunna behålla en god välfärd för alla. Mot denna bakgrund presenterade regeringen i budgetpropositionen för 1999 ett mål för sysselsättningsgraden

som innebär att den andel av befolkningen i åldrarna 20–64 år som är reguljärt sysselsatt skall uppgå till minst 80 % år 2004. Sysselsättningsgraden väntas öka från 74,6 % år 1998 till 76,5 % år 2002. Genom att höja sysselsättningsgraden blir det möjligt för många människor att lämna bidragsberoende och i stället gå över till arbete.

Om den positiva ekonomiska utvecklingen skall fortsätta måste arbetsmarknadens funktionssätt förbättras. Det är angeläget att arbetssökande och lediga platser matchas på ett effektivt sätt så att sysselsättningen kan öka utan att inflationsdrivande flaskhalsar uppstår. En rad insatser syftar till att göra sysselsättningsökningen uthållig. Förenklingarna av det arbetsmarknadspolitiska regelverket skall fortsätta, arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet skall ses över och försöksverksamhet med bristyrkesutbildning skall genomföras. Ett förstärkt anställningsstöd införs för arbetslösa med långa inskrivningstider.

Inriktningen på att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt kommer också till uttryck i åtgärder för att förbättra invandrarnas situation på arbetsmarknaden, bl.a. genom att öka tillgången till praktikplatser i samband med svenskundervisning och genom försöksverksamhet för att finna effektiva former för att förmedla arbeten till arbetslösa invandrare. Vidare föreslår regeringen förändringar i de rörlighetsstimulerande bidragen i syfte att öka den yrkesmässiga och geografiska rörligheten liksom ökat utrymme för att fler arbetshandikappade skall kunna erbjudas arbete med lönebidrag.

Skattesystemet måste skapa goda och stabila regler för tillväxt och sysselsättning samt garantera välfärden och dess fördelning. Huvudinriktningen skall vara sänkt skatt på arbetsinkomster för alla. Utvecklingen mot ett alltmer miljörelaterat skattesystem bör fortsätta.

Sysselsättning och tillväxt förutsätter fler nya och växande företag. En rad åtgärder föreslås och planeras i syfte att främja företagsutveckling. Det gäller bl.a. ökad information om nyföretagande, stöd till kooperativ utveckling samt utökat samarbete mellan skola och arbetsliv för att höja kvaliteten i de gymnasiala yrkesutbildningarna.

Skolan, vården och omsorgen tillförs nya resurser. Resurstillskotten till den kommunala sektorn ger sammantaget goda förutsättningar för fler arbetstillfällen och ökad kvalitet på den svenska välfärden.

Den generella välfärdspolitiken skall öka rättvisan och bana väg för utveckling. En generell välfärd ger trygga och fria människor som kan möta framtidens utmaningar.

Sammantaget innebär förslagen i den ekonomiska vårpropositionen att ambitionen har höjts. Arbetslösheten skall betvingas. Enligt regeringen skall Sverige åter till full sysselsättning.

I propositionens bilaga 2 Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000 redovisas huvuddragen i de åtgärder som vidtagits när det gäller de fem grundstenarna i regeringens politik för ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet och bakgrunden till de vidtagna åtgärderna. De fem grundstenarna är följande:

- De offentliga finanserna skall vara sunda och priserna stabila.
- Det krävs en bättre fungerande lönebildning för att arbetslösheten skall kunna halveras.

- Huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn.
- I den offentliga sektorn skall verksamheter prioriteras framför transfereeringar. Skolan, vården och omsorgen utgör kärnan i välfärden.
- Arbetslösheten skall minska huvudsakligen genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger ökade möjligheter till arbete.

I bilagan till propositionen redovisas vidare vissa uppgifter om sysselsättningssamarbetet inom EU liksom uppgifter om insatser för att förbättra effektiviteten på arbetsmarknaden.

Motionerna

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet har i partimotioner utvecklat sina synpunkter på arbetsmarknadspolitikens allmänna inriktning. Som nämnts bygger propositionen på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har inte väckt några motioner med anledning av propositionen.

Moderata samlingspartiet presenterar i motion Fi14 (yrk. 1 delvis och 7 delvis) ett budgetalternativ som syftar till att skapa förutsättningar för så många nya arbetstillfällen i företagen att arbetslösheten kan avskaffas som samhällsproblem, att växla lägre skatter på arbetsinkomster mot mindre bidrag och subventioner och att en återgång sker till prioritering av kärnuppgifterna för stat och kommun. Vårpropositionen medför enligt Moderaterna svikna förväntningar.

En politik för tillväxt, företagande och nya jobb måste bl.a. omfatta skattesänkningar, särskilda skattelättnader för hushållsnära tjänster, minskat företagskrångel, åtgärder för att åstadkomma en fungerande lönebildning, moderniserad arbetsrättslagstiftning, reformerad arbetsmarknadspolitik och insatser för att tillskapa en utbildning i världsklass.

Genom reformering av *arbetsrätten* vill partiet skapa bättre balans mellan parterna på arbetsmarknaden. En proportionalitetsregel vid arbetskonflikter bör införas. Vidare bör förbud införas mot blockad av enmansföretag och mot rena sympatistrejker. Åtgärderna underlättar en sund lönebildning. Arbetsrätten är otidsenlig och bygger enligt Moderaterna på 1960-talets industristruktur och arbetsmarknad, inte på dagens flexibla förhållanden. Därför behöver den moderniseras, inte minst om de små företagen skall kunna växa. Moderniseringen bör också syfta till att sätta den enskilde arbetstagaren i centrum.

Efter att riksdagen begärt att turordningsreglerna skall slopas för två personer i småföretag är det angeläget att gå vidare och slopa turordningsreglerna fullt ut. Därigenom underlättas ungdomars inträde på arbetsmarknaden och förnyelse av företagen. På längre sikt krävs en mer genomgripande förändring av arbetsrätten.

Arbetslöshetsförsäkringen skall bidra till en sund lönebildning. Den skall vara utformad som en allmän och obligatorisk omställningsförsäkring med en bortre parentes. Ersättningsnivån bör liksom i andra socialförsäkringssy-

stem sänkas och uppgå till 75 %. Försäkringssystemet skall utformas så att inläsningseffekter undviks och så att den enskilde ges starka incitament att söka och acceptera nytt arbete.

Effektiviteten i *arbetsmarknadspolitiken* bör förbättras genom att den renodlas och koncentreras på två åtgärder: lärlingsutbildning i företag för alla arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år samt fokuserad arbetsmarknadsutbildning, dvs. en arbetsmarknadsutbildning som mer direkt inriktas mot att möta specifika arbetsmarknadskrav och att förhindra uppkomsten av flaskhalsar.

Kunskapskraven skärps. Omfattande reformer föreslås för grundskola och gymnasieskola samt för högre utbildning och forskning. Den högre utbildningen måste kompletteras med yrkesteknisk utbildning av god kvalitet för att möta behoven på arbetsmarknaden. Det *livslånga lärandet* skall underlättas genom personliga utbildningskonton där den enskilde och företagen sätter av pengar för den enskildes utbildningsbehov.

Moderaterna avvisar regeringens förslag om särskilda åtgärder riktade mot långtidsarbetslösa och förespråkar i stället en politik som skapar förutsättningar för betydligt fler arbetstillfällen samt, när sådana möjligheter finns, insatser som förbättrar de långtidsarbetslösas möjligheter att ta arbete. Det gäller inte minst kvalitetsinriktade åtgärder vad gäller vuxenutbildning.

Sverige behöver enligt *Kristdemokraterna* i motion Fi15 (yrk. 1 delvis och 9 delvis) en offensiv tillväxtpolitik för nya jobb. Det krävs ett brett program för att pressa ner den höga totala arbetslösheten och för att öka sysselsättningen. Detta stärker också förutsättningarna för att förbättra och bibehålla den offentliga servicen på längre sikt. Partiet förespråkar en social och ekologisk marknadsekonomi.

Genom bl.a. skattereformer, förenklade regelverk för företagen och en modernisering av arbetsrätten kan en sådan utveckling komma till stånd. Ett gynnsamt klimat för små- och nyföretagande är av största vikt i kampen mot den höga arbetslösheten. Dagens socialförsäkringssystem måste reformeras så att samspelet mellan skattesystemet och olika bidragssystem ger incitament till arbete samtidigt som det finns rimlig ekonomisk trygghet i oförutsedda eller opåverkbara situationer. Den ekonomiska vårpropositionen saknar enligt *Kristdemokraterna* konkreta förslag som kan öka tillväxten och därmed antalet arbetstillfällen.

Nya arbeten måste tillskapas framför allt i den privata sektorn. *Tjänstesektorn* bör ges nya möjligheter att växa bl.a. genom skattereduktion för de privata hushållens köp av tjänster till det egna hemmet.

Genom en generell sänkning av *arbetsgivaravgifterna* med 10 procentenheter för företag med lönesummor upp till 900 000 kr per år gynnas främst småföretagen.

Kompetensutveckling är en avgörande faktor för framtida sysselsättning och tillväxt. Ett system med *utbildningskonton* bör införas dit staten, arbetsgivare och den enskilde får möjlighet att avsätta medel för investeringar i utbildning. Insättningar på individuella utbildningskonton bör vara förenade med avdragsrätt. Besparingar bör göras inom Arbetsmarknadsverket och flyttbidragen bör avskaffas, anser *Kristdemokraterna*.

Bl.a. för att förbättra *lönebildningen* bör en allmän och obligatorisk *arbetslöshetsförsäkring* införas med 33-procentig egenfinansiering. Samtidigt kompenseras enligt partiet den enskilde mer än väl genom sänkt inkomstskatt, vilket också underlättar lönebildningen. Genom förändringar i regelverket för arbetslöshetsförsäkringen undanröjs hinder mot att människor tar de lediga arbeten som finns.

Med anledning av regeringens förslag om ett anställningsstöd vid anställning av personer med mycket långa inskrivningstider vid arbetsförmedlingen konstaterar Kristdemokraterna att erfarenheten visar att system som ställer krav på att anställa vissa arbetssökande och som har svåröverblickbara regler inte kommer till användning. Sådana stödformer leder inte heller till någon generell ökning av efterfrågan på arbetskraft. Partiet förespråkar därför tillskapandet av en ny generell stödform, benämnd *marginellt sysselsättningsstöd*. Stödet skulle utgå i form av sänkt arbetsgivaravgift vid alla former av sysselsättningsökning i företagen.

Sysselsättningsstödet innebär en kraftig skattesänkning i form av reducerad arbetsgivaravgift för företag som nyanställer, vilket leder till ökad efterfrågan på arbetskraft. I kombination med *arbetsrättsliga förändringar* i form av uppmjukade regler för prov- och visstidsanställningar skulle många företag våga öka antalet sysselsatta.

Centerpartiet förespråkar i motion Fi16 (yrk. 1 delvis, 4 delvis, 9 och 22) en tillväxtorienterad utveckling kombinerad med miljöansvar och social grundtrygghet. Regeringens konkreta åtgärder för tillväxt är för få. En rad strukturella problem bör lösas för ökad tillväxt och sysselsättning. Decentralisering och tillväxt går enligt Centerpartiet hand i hand. Utgångspunkten för partiets politik är att få ner arbetslösheten. Detta är möjligt genom bl.a. satsningar på utbildning och kompetensutveckling, sänkta arbetsgivaravgifter, regelförändringar och en storskalig utbyggnad av fibernäten.

En plan bör enligt Centerpartiet i motion Fi36 (delvis) läggas fast för *utlokalisering* av statliga verk, myndigheter och bolag, däribland bl.a. AMS, Arbetskyddsstyrelsen, Arbetslivsinstitutet, Rådet för arbetslivsforskning, de fyra ombudsmännen mot diskriminering, dvs. Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning samt AMU-gruppens huvudkontor. Utlokaliseringarna syftar enligt partiet inte primärt till att flytta arbetstillfällen utan till att skapa en dynamisk miljö för utveckling och tillväxt på lokaliseringssorten samtidigt som de främjar en önskvärd strukturförändring på Stockholms arbetsmarknad.

Det moderna arbetslivet ställer krav på återkommande *utbildning och höjd kompetens*. Centerpartiet vill vidareutveckla Kunskapslyftet till en generell utbildningsgaranti byggd på arbetslöshetsförsäkringen. Riktade arbetsmarknadsutbildningar bör i ökad utsträckning ersättas av reguljär utbildning och grundläggande kompetenslyft. För att underlätta för vuxna att vidareutbilda sig eller att skaffa sig en ny utbildning mitt i livet bör särskilda individuella kompetenskonton införas med finansiering från den enskilde, arbetsgivaren och staten. Avsättningarna bör vara skattebefriade.

Arbetsgivaravgifterna liksom egenföretagarnas egenavgifter bör successivt sänkas. Detta gynnar företagsamhet och sysselsättning i hela landet.

Vidare bör exempelvis det tillfälliga ROT-avdraget vidareutvecklas och permanentas samt en subvention införas på hushållstjänster som utförs i hemmet, s.k. RUT-avdrag.

Det är angeläget att *decentralisera arbetsmarknadspolitiken*. Träffsäkerheten i arbetsmarknadspolitiska insatser blir större om beslutsbefogenheterna ökar för den lokala nivån. Det finns dock risk för att ett helt lokalt perspektiv leder till förstärkta flaskhalsproblem. Därför måste hänsyn också tas till förutsättningarna i arbetsmarknadsregionen. Regelverket bör luckras upp och länsarbetsnämnderna få väsentligt utökade befogenheter att utforma den regionala arbetsmarknadspolitiken. Regionerna måste tilldelas beslutsrätt över en större del av de medel som fördelas till regionerna. Det är angeläget med ökad samverkan och samordning mellan arbetsmarknadspolitiken och den regionala näringspolitiken.

För att tydliggöra att *arbetslöshetsförsäkringen* är en omställningsförsäkring bör det införas en avtrappning av ersättningen. Vidare bör egenavgiften till arbetslöshetsförsäkringen höjas.

Arbetsrätten bör i ökad utsträckning decentraliseras. Möjligheten att förhandla lokalt och göra undantag från centrala kollektivavtal bör öka. Det bör införas ett förbud mot strids- och sympatiåtgärder riktade mot enmans- och familjeföretag. Vidare bör en proportionalitetsregel införas.

Folkpartiet förordar i motion Fi17 (yrk. 1 delvis) en ny kurs för Sverige. En rad systemändringar behövs för att knäcka massarbetslösheten, däribland förändringar när det gäller skatter, socialförsäkringar, arbetsmarknaden, företagande samt utbildning och kompetensutveckling. Den handlingsförklaring som nu råder i Sverige måste undanröjas.

Inom ramen för en stor socialförsäkringsreform bör *arbetslöshetsförsäkringen* bli allmän och obligatorisk samt ha en bortre parentes. De försäkrade bör själva få svara för ungefär $\frac{1}{4}$ av premien. För att undvika högre kostnader för de försäkrade bör de ordinarie skatterna sänkas i motsvarande mån. På sikt bör den försäkrade inkomsten höjas till 7,5 inkomstbasbelopp. De föreslagna förändringarna av arbetslöshetsförsäkringen skulle stärka sambandet – inte minst i löneförhandlingarna – mellan egenintresset hos dem som har arbete och dem som är arbetslösa. Medlemsavgifterna bör variera mellan kassor inom olika verksamhetsområden beroende på löneläge och arbetslöshetsnivå.

Ytterligare en satsning bör göras på *kompetensutveckling* för människor i arbetslivet genom införande av personliga kompetenskonton. På lång sikt bör arbetsgivaravgifterna avskaffas och ersättas med enbart avgifter för försäkringar. Som ett första steg bör *arbetsgivaravgiften i privat tjänstesektor* sänkas med 5 procentenheter. För att skapa nya arbeten och för att förvandla en svart sektor till vit bör en kraftig skattereduktion på *hushållsnära tjänster* införas.

En avgörande del i en politik för arbete och företagande är att *förbättra arbetsmarknadens funktionssätt*. Som en första åtgärd bör *arbetsrätten* förändras så att en återgång sker till de arbetsrättsliga regler som infördes av fyrpar-

tiregeringen med Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna och som gällde under 1994. Arbetet med att utforma en modern arbetsrättslagstiftning bör påbörjas. Folkpartiet betonar att staten bör vara neutral mellan parterna på arbetsmarknaden. Den ena parten skall inte favoriseras i lagstiftningen. I stället för fackligt tolkningsföreträde bör kollektivavtalen innehålla medel för konfliktlösning. Dagens regler när det gäller sympatiåtgärder bör ändras.

Genom beslut om regelverken kan regering och riksdag på ett effektivt sätt påverka förutsättningarna för *lönebildningen*. Om Folkpartiets förslag genomförs kan arbetsmarknaden bli mer flexibel. Löneglidningen blir generellt lägre vilket leder till fler nya riktiga arbeten. Murarna sänks för dem som vill komma in på arbetsmarknaden och inlåsningsgränser i olika grupper och sektorer bryts upp.

På *jämställdhetsområdet* betonar partiet att lönediskriminering är den mest uppenbara och spridda formen av könsdiskriminering som lever kvar. Att avskaffa de löneskillnader som bara kan förklaras av kön framstår därför, vid sidan av insatser för att radikalt minska våldet mot kvinnor, som den viktigaste uppgiften i jämställdhetspolitiken. De offentliga monopolerna pressar ner lönenivåerna i vård och skola. Monopolen måste brytas upp så att de anställda där får fler arbetsgivare att välja mellan och så att förutsättningarna för kvinnligt företagande förbättras.

Vissa kompletterande uppgifter

Utskottet lämnar här en redovisning av det aktuella arbetsmarknadsläget. Redovisningen baseras på statistik för arbetsmarknadsläget i april 1999 som har publicerats av AMS. Motsvarande statistik från SCB är inte tillgänglig när detta yttrande beslutas.

AMS månadsstatistik för april 1999 visar att utvecklingen på arbetsmarknaden var fortsatt stark under månaden. I slutet av april var drygt 228 000 personer öppet arbetslösa, vilket motsvarar 5,4 % av arbetskraften. Det är en minskning med drygt 18 000 från april förra året och 14 000 från mars. Arbetslösheten är lägre bland kvinnor, 4,7 %, än bland män, 6,0 %.

Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program minskar. I slutet av april uppgick antalet till 178 000 vilket motsvarar 4,2 % av arbetskraften. Det är 15 000 färre än i april förra året och drygt 3 000 färre än i mars.

Summan av antalet arbetslösa personer och antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program, det s.k. obalanstalet, har alltså minskat. Det motsvarade i april 9,6 % av arbetskraften och är den lägsta noteringen sedan mars 1992.

Utvecklingen på arbetsmarknaden för de unga fortsätter att vara gynnsam, konstaterar AMS. I slutet av april var 57 000 ungdomar i åldern 20–24 år antingen arbetslösa eller i program, vilket är 15 000 färre än för ett år sedan och 3 000 färre än föregående månad.

Under april nyanmälades 44 500 lediga platser till arbetsförmedlingarna. Det är drygt 6 500 fler än under april förra året men 4 500 färre än under mars. Enligt AMS förklaras detta med att det var färre arbetsdagar i april än i mars till följd av påsken samt på grund av att inströmningen av semestervi-

kariat och ferieplatser nu avtar. De lediga platserna i form av tillsvidareanställningar var nästan 4 000 fler än för ett år sedan. Flest nya platser tillkom inom offentlig tjänstesektor. Inom hälso- och sjukvård och social omsorg anmälades 9 700 platser, vilket är 2 300 fler än i april förra året. Nästan 9 000 platser anmälades inom undervisningssektorn, 2 500 fler än för ett år sedan.

Antalet långtidsarbetslösa, dvs. personer som varit kontinuerligt öppet arbetslösa under minst sex månader eller, om personen är under 25 år, mer än 100 dagar, var 11 000 mindre i april jämfört med ett år tidigare. Jämfört med mars 1999 var antalet nästan oförändrat. För ungdomar i åldern 20–24 år har långtidsarbetslösheten mer än halverats på ett år och uppgick i april till 3 500 personer, ungefär lika många som i mars.

Under april varslades drygt 2 800 personer om uppsägning, vilket är 500 fler än i april förra året men 2 500 färre än i mars. Drygt 60 % av de som varslades under april var anställda inom tillverkningsindustrin.

SCB:s statistik över arbetsmarknadsläget i april 1999 är som nämnts ännu inte tillgänglig. Vid en jämförelse av SCB:s statistik för januari–mars 1999 med motsvarande månader under 1998 kan utskottet emellertid konstatera att sysselsättningen ökat och arbetslösheten minskat. De sysselsatta under första kvartalet 1999 var ca 106 000 fler än under motsvarande period förra året. Den årliga ökningen av antalet helårssysselsatta har varit större än 55 000 sedan 1997. För att uppnå sysselsättningsmålet behöver antalet sysselsatta öka med ca 55 000 per år mellan 1997 och 2004.

I en uppföljning som utförts inom arbetsmarknadsutskottets kansli kring månadsskiftet mars–april 1999 har syftet varit att studera hur arbetsförmedlingen påverkas av 1999 års verksamhetsmål för Arbetsmarknadsverket. Uppföljningen har gjorts i form av intervjuer med cheferna för fyra arbetsförmedlingar på olika håll i Sverige. Studien har dokumenterats i en promemoria som bifogats protokollet från utskottets sammanträde 1999-05-04 (*Hur påverkas arbetsförmedlingen av 1999 års verksamhetsmål för Arbetsmarknadsverket? Fallstudier vid fyra arbetsförmedlingar. PM 1999-04-26*).

Utskottets ställningstagande

Ekonomisk politik, mål för arbetslöshet och sysselsättning

Läget på arbetsmarknaden har successivt förbättrats. Den *ekonomiska utvecklingen* är god, vilket redovisats i vårpropositionen. Den reguljära sysselsättningen ökar, arbetslösheten minskar, inflationen är praktiskt taget obefintlig och räntenivåerna ligger även vid en europeisk jämförelse mycket lågt.

Sammantaget leder den ekonomiska utvecklingen enligt utskottets uppfattning till goda förutsättningar för att åstadkomma en varaktigt högre sysselsättning och att pressa ner arbetslösheten. Med ökad sysselsättning och med utbildning, rehabilitering och andra aktiva åtgärder kommer personer som i dag förhindras att arbeta och därför är beroende av sociala bidrag och ersättningar för sin försörjning att kunna återgå till arbete. En politik med denna inriktning måste drivas under en följd av år om den skall kunna få fullt genomslag.

Det är mot denna bakgrund som de mål, som i dagligt tal benämns *sysselsättningsmålet* respektive *arbetslöshetsmålet*, har tillskapats. Utskottet betonar vikten av att dessa mål ligger fast. Sysselsättningsmålet innebär att andelen av befolkningen i åldrarna 20–64 år som har arbete år 2004 skall uppgå till 80 %. Innebörden av arbetslöshetsmålet är att den öppna arbetslösheten skall nedbringas till 4 % år 2000.

De båda målen skall enligt utskottets uppfattning ha avgörande betydelse när det gäller att välja inriktning på den ekonomiska politiken. Utvecklingen måste följas noga så att ytterligare åtgärder vid behov kan sättas in för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.

Länsarbetsnämnderna har tagit fram översikter över arbetsmarknaden i respektive län. Dessa bildar underlag för den nationella prognos över arbetsmarknadsläget som AMS utarbetar och som kommer att publiceras den 19 maj.

Länsarbetsnämnderna bedömer i sina prognoser att sysselsättningstillväxten kommer att vara stark under år 1999 och att ökningstakten fortfarande kommer att vara god under år 2000, även om den mattas av. Samtidigt ökar utbudet av arbetskraft, bl.a. genom att färre personer deltar i arbetsmarknadspolitiska program respektive Kunskapslyftet. Det gynnsamma arbetsmarknadsläget leder också till en del avhopp från utbildningar. Det bör dock påpekas att det är regionala skillnader i fråga om sysselsättningstillväxten.

I länsarbetsnämndernas prognoser görs bedömningen att obalanstalet, dvs. summan av antalet öppet arbetslösa och antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program, minskar. Optimismen när det gäller arbetsmarknadsläget är fortsatt god bland företag och organisationer. Småföretagen är mer optimistiska än de stora företagen. På en rad håll rapporteras problem med brist på utbildad och yrkeserfaren arbetskraft. Det gäller i likhet med tidigare bl.a. sjuksköterskor, läkare, lärare, ingenjörer, tekniker och dataspecialister samt i tilltagande utsträckning också personal inom byggbranschen.

Nyckeln till fortsatt framgång i den ekonomiska politiken ligger enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning i att en allmän sysselsättningstillväxt kan ske utan att det uppstår s.k. flaskhalsar, dvs. hinder mot expansion, eller överhettning och utan att stora grupper utestängs från arbetsmarknaden. Arbetsmarknaden präglas i dag alltmer av *både* arbetskraftsbrist *och* omfattande arbetslöshet. Variationerna är betydande på olika delarbetsmarknader, såväl regionalt som bransch- och yrkesmässigt. Därför är det angeläget att den regionala och lokala friheten är stor när det gäller att fatta beslut om arbetsmarknadspolitiska insatser. En sådan utveckling underlättas av de regelförenklingar som aviseras i vårpropositionen.

Det är enligt utskottets uppfattning av särskild vikt att resurser finns tillgängliga för utsatta grupper. Möjligheterna till en positiv utveckling på arbetsmarknaden för arbetshandikappade – exempelvis övergångar från arbete inom Samhall till arbete med lönebidrag på den reguljära arbetsmarknaden – får inte hindras av brist på lönebidragsmedel.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det i vårpropositionen redovisas en rad förslag respektive planerade åtgärder som syftar till att ta till vara de möjligheter som dagens gynnsamma ekonomiska utveckling erbjuder. Genom insatser på olika områden skall *arbetsmarknadens funktionssätt* förbättras så att sysselsättningen kan öka utan att inflationsdrivande flaskhalsar uppstår. Insatserna är bl.a. inriktade på att minska det arbetsmarknadspolitiska regelverket samt att se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet. Vidare skall försöksverksamhet med bristyrkesutbildning genomföras (bristyrke är ett yrke där det kan skönjas viss knapphet i utbudet av arbetskraft). Regeringen avser också att förhandla med SwIT-yrkesutbildning om att utöka antalet elevplatser i det nationella programmet för IT-utbildning.

I regeringens lista över åtgärder för att effektivisera arbetsmarknaden finns också förslag om att arbetsförmedlingen skall få medel för stärkt platsförmedling även under år 2000. Ändringar föreslås i flyttbidraget i syfte att stimulera yrkesmässig och geografisk rörlighet. Vidare är medel beräknade för att införa ett förstärkt anställningsskydd för arbetslösa med långa inskrivningstider på arbetsförmedlingen. Flera olika former av insatser kommer att göras för att stärka invandranas ställning på arbetsmarknaden. Det gäller bl.a. försöksverksamhet för att finna nya former för förmedling av arbete till arbetslösa invandrare.

De angivna exemplen på åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och därmed gagna tillväxten illustrerar spännvidden i vårpropositionens förslag. Det är mot denna bakgrund svårt att förstå kritiken i flera partimotioner där det sägs att vårpropositionen redovisar få konkreta åtgärder för ökad sysselsättningstillväxt.

Bristen på konkretion är snarast något som kännetecknar oppositionspartiernas motionsförslag när det gäller sysselsättningsfrämjande åtgärder. Vad som är karakteristiskt för dessa är framför allt föreställningen att generella åtgärder inom andra politikområden samt drastiska nedskärningar av anslagen inom arbetsmarknadsområdet (utgiftsområdena 13 och 14) skall leda till en positiv arbetsmarknadsutveckling. Utskottet återkommer senare till detta i anslutning till behandlingen av utgiftstak och utgiftsområden i avsnitt 3.

Något om förmedlingens verksamhet riktad mot olika kategorier av arbetssökande

Arbetsmarknadspolitikens tre övergripande mål är att hålla vakanstiderna nere för lediga platser, att minska långtidsarbetslösheten och att motverka långa tider utan reguljärt arbete. Detta innebär att verksamheten å ena sidan skall underlätta matchning på arbetsmarknaden och att den å den andra skall ha uppgifter av fördelningspolitisk karaktär.

Betoningen på tillväxt i arbetsmarknadspolitiken har successivt ökat och kommer tydligt till uttryck i 1999 års verksamhetsmål för Arbetsmarknadsverket. Där ställs bl.a. skärpta krav på snabb och effektiv tillsättning av lediga platser samt prioritering av den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbild-

ningen. Samtidigt har volymmålet slopats. Verksamhetsmålen innebär vidare att antalet långtidsarbetslösa respektive långtidsinskrivna skall pressas ner till lägre nivåer än 1998. (*Långtidsinskrivning* kan förenklat uttryckt sägas vara ett mått på rundgång mellan arbetslöshet, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och kortare perioder av arbete).

Det är nödvändigt att arbetsmarknadspolitiken klarar denna avvägning mellan å ena sidan att främja tillväxt och matchning och å den andra att underlätta för utsatta grupper att få en plats på arbetsmarknaden. Utskottet återkommer till detta i samband med sina överväganden om arbetslöshetsförsäkringen.

Den uppföljning som gjorts inom arbetsmarknadsutskottets kansli genom intervjuer med arbetsförmedlingar och som nämnts ovan visar att verksamhetsmålen har stort inflytande på arbetsförmedlingarnas verksamhet. De kvantifierade målen bryts ned till varje enskild förmedling. Såväl förmedlingen som länsarbetsnämnden mäter fortlöpande måluppfyllelsen i ett särskilt rapporteringssystem. Verksamhetsmålen påverkar därmed den dagliga verksamheten vid förmedlingen.

Det pågår en snabb utbyggnad av olika former av självservice för att underlätta matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare. Det finns s.k. kundarbetsplatser med kunddatorer på alla arbetsförmedlingar. Arbetsgivare och arbetssökande har full åtkomlighet dygnet runt till Arbetsförmedlingen Internet via *www.ams.se*. Där finner man bl.a. Platsbanken, Sökandebanken, Vikariebanken, Feriebanken samt Bild & Konstnärsbanken. Nya tjänster tillkommer successivt.

Nästan var femte Internetanvändare i åldern 25–34 år besökte arbetsförmedlingens Internettjänster i februari 1999. Totalt rörde det sig om 343 000 besök av enskilda användare i alla åldersgrupper under månaden. Utöver detta har många använt sig av Internettjänsterna via de kunddatorer som finns på förmedlingarna. Efterfrågan på förmedlingsservice via Internet fortsätter att öka starkt och väntas vid slutet av året ha väsentligt större omfattning än i dag.

Många av de arbetssökande vid arbetsförmedlingen hittar i dag arbete eller anställning på egen hand tack vare möjligheterna till självservice. Andra behöver begränsade insatser i form av råd, enklare vägledning eller kanske en kortare arbetsmarknadsutbildning. Bland de arbetssökande finns också en grupp som behöver mer stöd i form av vägledning, motivationsskapande åtgärder och andra insatser. Till denna grupp hör självfallet bl.a. långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna. Genom att främja egen aktivitet bland dem som har förutsättningar för detta blir det möjligt för arbetsförmedlare och vägledare att ägna mer tid åt sökande som har behov av omfattande individuellt stöd.

Förstärkt anställningsstöd

Det förstärkta anställningsstöd för arbetslösa med långa inskrivningstider på arbetsförmedlingen som föreslås i tilläggsbudgeten resp. vårbudgeten är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd som riktas till långtidsinskrivna i den nyss nämnda gruppen av arbetssökande.

Utskottet ser för sin del positivt på förslaget, vilket också framgår av avsnitt 3 i detta yttrande liksom av utskottets yttrande 1998/99:AU3y *Tilläggsbudget för 1999 – Utgiftsområdena 13 och 14*. Det måste ses som värdefullt att vinna erfarenheter av en arbetsmarknadspolitisk åtgärd av denna karaktär. I ett konjunkturläge liknande dagens med stor efterfrågan på arbetskraft bör möjligheterna vara som störst att pressa ner långtidsarbetslösheten genom att erbjuda den arbetsgivare som anställer långtidsinskrivna ett stöd som innebär minskade lönekostnader vid anställning.

För en arbetslös med lång inskrivningstid skall det förstärkta anställningsstödet ses som ett inslag i en individuell handlingsplan där den långsiktiga målsättningen är att den arbetslösa skall få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Verksamhetsmålen för arbetsförmedlingarna innebär att det ställs stora krav på insatser för att minska antalet långtidsinskrivna. Redan i dag görs betydande insatser på förmedlingarna för att på olika sätt underlätta för långtidsinskrivna att få en förankring på arbetsmarknaden. Det kommer att finnas behov av information till och dialog med arbetsgivare om det föreslagna stödet. Med stödet får arbetsförmedlaren ett ekonomiskt instrument i sin hand vid diskussioner med arbetsgivare om möjligheterna att anställa en långtidsinskriven person.

Utskottet förutsätter att regeringen dels ser till att åtgärden snabbt kommer i praktisk användning på förmedlingarna så att det gynnsamma konjunkturläget kan utnyttjas, dels noga följer upp stödformen.

Som framgått utgör det nya anställningsstödet ett selektivt stöd till utsatta individer. Såväl Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet som Folkpartiet förespråkar i stället kostsamma generella stöd till alla arbetsgivare i form av sänkta arbetsgivaravgifter och/eller skatter, bl.a. i syfte att gynna sysselsättningen och minska arbetslösheten. Trots att förslaget om förstärkt anställningsstöd innebär kreditering på arbetsgivares skattekonto riktar partier kritik mot förslaget.

Kristdemokraterna föreslår i sin partimotion att ett marginellt sysselsättningsstöd skall införas. Utskottet berör förslaget i yttrande 1998/99:AU3y. I detta sammanhang kan dock utskottet konstatera att den stödform som Kristdemokraterna förordar har stora likheter med ett förslag som nyligen presenterats av tre FIEF-forskare under benämningen marginellt expensionsstöd (*Massarbetslöshetens karaktär och vägarna till full sysselsättning, Sten Johansson, Per Lundborg och Johnny Zetterberg, Fackföreningsrörelsens institut för ekonomisk forskning, februari 1999*). I avsnitt 3 i detta yttrande återkommer utskottet till förslaget om marginellt sysselsättningsstöd.

Arbetslöshetsförsäkring för omställning och trygghet

När det gäller motionsförslagen om ändringar i *arbetslöshetsförsäkringen* vill utskottet erinra om att grunden för en långsiktigt stabil arbetslöshetsförsäkring har lagts i och med beslutet om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (prop. 1996/97:107, bet. AU13, rskr. 236).

Varje år får i runda tal 850 000 personer någon gång ersättning från försäkringen. Dess utformning har således direkt betydelse för ett mycket stort

antal individers och hushålls ekonomi. Detta ställer krav på noggranna överväganden innan förändringar görs i försäkringen.

Sedan den nya försäkringen trädde i kraft har frågor utretts om bl.a. deltidsbegränsning och indexering av högsta och lägsta dagpenningnivå. För närvarande pågår enligt vad utskottet erfarit remissbehandling av betänkan-det DELTA Utredningen om deltidsarbete, tillfälliga jobb och arbetslöshets-ersättning (SOU 1999:27) och av rapporten Indexering av högsta och lägsta dagpenningnivå i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 1999:10).

Förutom den fördelningspolitiska betydelsen har arbetslöshetsförsäkringen också till uppgift att underlätta omställning från arbetslöshet till arbete. Den skall således samverka med övriga delar av arbetsmarknadspolitiken.

Försäkringen skall, inom ramen för ekonomisk trygghet och rättssäkerhet för den enskilde, stimulera de arbetslösa att snabbare få arbeten med nya yrkespositioner och på så sätt underlätta och främja omställning på arbetsmarknaden. Därför innebär utförsäkring ett misslyckande såväl för den arbetslösa individen som för arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken. Utskottet vill instämma i regeringens markering när det gäller tolkningen av arbetslinjen i relation till risken för utförsäkring. Det är, som framhålls i propositionen, alltså angeläget att arbetsförmedlingarna fortsättningsvis prioriterar långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna, t.ex. vad gäller deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, så att inte verksamhetsmål, regelförenklingar och minskade åtgärdsvolymen leder till ökad utförsäkring.

Försäkringens betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt är också utgångspunkt för verksamheten i en arbetsgrupp som har tillsatts inom Näringsdepartementet för att se över regeltillämpning m.m. inom arbetslöshetsförsäkringen vad gäller kraven på omställning. Som redovisas i propositionen skall gruppen, mot bakgrund av att det ställs ett grundläggande krav på att stå till arbetsmarknadens förfogande om man skall ha rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, lämna förslag till preciseringar av reglerna på en rad punkter. Det gäller bl.a. pendlingsavstånd, byte av yrkesområde, byte av bostadsort, acceptabel lönenivå etc. Arbetsgruppen skall också analysera och lägga fram erforderliga förslag när det gäller arbetsförmedlingarnas kontrollfunktion och tillsynen av försäkringen. Gruppens förslag skall redovisas senast den 15 september 1999.

Trots ekonomisk kris, hög arbetslöshet och budgetsanering under 1990-talet finns det inga tydliga tendenser till en ökad spridning i ekonomisk standard mellan personer som bor i olika delar av landet. Inte heller har befolkningsomflyttningen lett till detta. Detta visar en analys av den regionala inkomstfördelningens utveckling som återfinns i vårpropositionen (bilaga 3, Fördelningspolitisk redogörelse). Under samma period har dock de regionala skillnaderna när det gäller arbetsmarknad och befolkningsutveckling ökat alltmer, enligt en nyligen publicerad rapport från AMS (Arbetsmarknaden och befolkningen – utvecklingen i ett regionalt perspektiv, Ura 1999:4).

Sammantaget förefaller de ökande regionala skillnaderna i sysselsättning och den tilltagande obalansen mellan storstad och glesbygd inte ha lett till några tydliga tecken på ökade regionala inkomstklyftor. Rimligen bör arbetslöshetsförsäkringens utformning vara en del av förklaringen till detta. Försäkringen bygger på en solidarisk fördelning av arbetslöshetens kostnader

mellan olika delar av landet och mellan olika branscher och yrkesgrupper med stora skillnader när det gäller risken för arbetslöshet. Den har i dag och bör även i framtiden ha en tydlig fördelningspolitisk inriktning.

När det gäller försäkringens finansiering har utskottet vid ett flertal tillfällen närmare redovisat sina synpunkter på denna, senast i betänkandena 1998/99:AU1 resp. AU7. Utskottet återkommer också till frågan i avsnitt 3 i detta yttrande.

Det livslånga lärandet

Många länsarbetsnämnder framhåller i sina nyligen avlämnade bedömningar av arbetsmarknadsläget att lågutbildade personer kommer att ha fortsatta svårigheter på arbetsmarknaden trots hög efterfrågan på arbetskraft. Samtidigt rapporterar som nämnts länsarbetsnämnder att det råder brist på utbildad eller erfaren arbetskraft. Tecknen på en polarisering på arbetsmarknaden är tydliga. Utskottet anser att åtgärder måste sättas in för att motverka denna utveckling.

Utskottet delar regeringens uppfattning i finansplanen att den mest effektiva sysselsättningspolitiken är den som genom att *stärka arbetskraftens kompetens och kunskapsnivå* stimulerar tillväxt och sysselsättning samt motverkar arbetslöshet. Arbetsmarknadsutbildningen är en av hörnstenarna inom arbetsmarknadspolitiken och utgör ett nödvändigt komplement till det mer generellt inriktade Kunskapslyftet.

Den utredning som tillsätts av regeringen med uppgift att snarast se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet blir också betydelsefull i sammanhanget. Arbetsmarknadsutbildningen måste i högre grad bidra till en effektiv matchning mellan efterfrågan och utbud på arbetskraft.

Arbetsmarknadspolitiken har successivt fått en mer tillväxtfrämjande inriktning. Det har bl.a. inneburit att utrymmet för yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning har ökat. Antalet deltagare i sådan utbildning har stigit kraftigt från våren 1998 till våren 1999.

Av den uppföljning av hur arbetsförmedlingen påverkas av 1999 års verksamhetsmål för Arbetsmarknadsverket som gjorts inom utskottskansliet och som nämnts ovan framgår att de intervjuade förmedlingscheferna är uttalat positiva till den ökade tonvikten på arbetsmarknadsutbildning. Inställningen bygger framför allt på att denna form av insatser är inriktade på att förbättra de arbetslösas förutsättningar att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Förslagen från Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet om utbildning med anknytning till arbetslivet sammanfaller till vissa delar men visar också betydande olikheter. Enigheten synes stanna vid förslag om att medel skall avsättas på personliga utbildningskonton för framtida kompetenshöjning. Om den närmare utformningen finns ingen samstämmighet, liksom inte heller om arbetsmarknadsutbildningens inriktning.

Utskottet ser för sin del positivt på att större tyngd ges åt yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning inom ramen för arbetsmarknadspolitiken. Enligt utskottet är det vidare mycket tillfredsställande att regeringen i propositionen aviserar att ett system med stimulans för kompetensutveckling i arbetslivet skall genomföras med början år 2000. Satsningen är beräknad till 400 miljo-

ner kronor år 2000 samt 1 000 miljoner kronor vardera av åren 2001 och 2002. Stimulansen förutsätter finansiering från arbetsgivarna inom ramen för en trepartssamverkan.

1998/99:AU2y

Lönebildning m.m.

Hösten 1998 konstaterade arbetsmarknadsutskottet i betänkandet 1998/99:AU1 att det pågår en intensiv debatt om hur man får till stånd en bättre *lönebildning*. Utskottet kan konstatera att debatten är minst lika intensiv i dag. Utredningen om ett förstärkt förlikningsmannainstitut har lagt fram sitt slutbetänkande *Medling och lönebildning* (SOU 1998:141) och remissbehandlingen av betänkandet är avslutad.

Sammantaget har utredningens överväganden och de diskussioner som förs i frågan inom och mellan arbetsmarknadens parter, forskare och en rad andra debattörer visat på komplexiteten i lönebildningen. Det kan konstateras att förutsättningar för lönebildningen ges i den samlade ekonomiska politiken, dvs. skatte- och transfereringssystemen, arbetsmarknads- och utbildningspolitiken samt arbetsrätten inklusive lagstiftningen om konflikter och medling. Det avgörande och direkta inflytandet över lönebildningen finns dock hos arbetsmarknadens parter i och med att de beslutar om de regler som styr avtalsförhandlingar och avtalsinnehåll. Det är viktigt att parterna axlar detta ansvar.

Som framgår av vårpropositionen avser regeringen att lägga fram en proposition om regelverket för lönebildningen under hösten 1999.

En av *jämställdhetspolitikens* viktigaste uppgifter är, som Folkpartiet betonar i sin motion, att avskaffa de löneskillnader som bara kan förklaras av kön. Utskottet, som instämmer i Folkpartiets uppfattning, har under våren 1999 i betänkandet 1998/99:AU6 *Vissa frågor om jämställdhet* utvecklat sina synpunkter i frågan. Som framgått avser regeringen att i budgetpropositionen för år 2000 presentera en handlingsplan för att motverka sådana löneskillnader.

Utlokalisering

När det gäller Centerpartiets förslag om *utlokalisering av statliga myndigheter* vill utskottet påpeka att ett genomförande skulle kunna innebära problem i fråga om effektivitet och personalförsörjning. Samtidigt kan utlokalisering förvisso också rymma möjligheter till ökad regional utveckling. Det är emellertid att gå för långt att, som Centerpartiet, hävda att varje utlokalisering i sig kan skapa en dynamisk miljö för utveckling och tillväxt på lokaliseringsorten. Det är naturligtvis inte en enstaka faktor utan en lång rad sinsemellan samverkande faktorer som avgör tillväxtmöjligheterna och arbetsmarknadsutvecklingen på en ort eller i en region.

Tillvaratagande av arbetsvilja och arbetsförmåga

Det är viktigt att förmå arbetslivets aktörer på en expanderande arbetsmarknad att dra nytta av den vilja och förmåga till arbetsinsatser som finns hos de

arbetslösa. Genom utbildning och andra kompetenshöjande insatser samt ibland tekniska hjälpmedel eller förändrad arbetsorganisation kan många av dagens långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna komma in i arbetslivet. Inte minst när det gäller äldre, invandrare och personer med funktionshinder måste attityderna förändras.

Förmedlingarna måste ha täta kontakter med företagen och bedriva ett utåtriktat informationsarbete. Mycken värdefull kompetens går förlorad på grund av fördomar och slentriantänkande i dagens arbetsliv. En modern och aktiv arbetsförmedling måste medverka till att det inte blir så framgent. I framtidens arbetsliv skall det finnas utrymme för kreativitet och nya initiativ som kan understödjas av arbetsmarknadspolitiska insatser. Det är nu när efterfrågan på arbetskraft växer som de utsatta grupperna måste få sin chans på arbetsmarknaden. Alla skall kunna finna sin plats i ett solidariskt arbetsliv präglad av full sysselsättning.

Sammanfattningsvis ställer sig arbetsmarknadsutskottet bakom regeringens förslag om godkännande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken såvitt de berör utskottets beredningsområden. Utskottet föreslår att finansutskottet med bifall till regeringens förslag i denna del (hemställanspunkt 1 delvis) avslår samtliga motioner som behandlas under detta avsnitt, dvs. motionerna Fi14 yrkandena 1 delvis och 7 delvis (m), Fi15 yrkandena 1 delvis och 9 delvis (kd), Fi16 yrkandena 1 delvis, 4 delvis, 9 och 22 (c), Fi36 delvis (c) samt Fi17 yrkande 1 delvis (fp).

3 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002

3.1 Förutsättningar

Propositionen

I propositionen föreslås en reviderad preliminär fördelning av utgifterna för åren 2000 och 2001 samt en preliminär fördelning av utgifterna för år 2002. För åren 2000 och 2001 ligger de tidigare beslutade utgiftstaken fast på 761 respektive 786 miljarder kronor. För år 2002 föreslås ett utgiftstak på 810 miljarder kronor.

Förslaget till utgiftsramar för år 2002 baserar sig i normalfallet på föreslagna ramar för år 2001 som räknas upp med relevant prisindex. Utgiftsramarna har ändrats till följd av reviderade makroekonomiska förutsättningar, förändrade antaganden om den demografiska utvecklingen och vissa andra volymfaktorer samt reviderad pris- och löneomräkning.

Såvitt gäller utgiftsramarna på arbetsmarknadsutskottets beredningsområde, utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv föreslås följande preliminära fördelning (yrk. 3 och 4, båda delvis).

Miljoner kronor

		Regeringens förslag i vår- propositionen			Differens mot budget- propositionen	
		2000	2001	2002	2000	2001
utg. omr. 13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	31 917	30 276	29 569	5 433	6 213
utg. omr. 14	Arbetsmarknad och arbetsliv	45 473	45 609	45 930	-3 408	-1 798

Nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen och arbetslösheten, jämfört med dem som gjordes i budgetpropositionen för år 1999, leder enligt regeringen till att utgifterna inom utgiftsområde 13 beräknas öka. Skillnaderna i bedömning av utgiftsområde 14 förklaras huvudsakligen av minskad omfattning av arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt de förändringar i anställningsstödet som regeringen föreslår på tilläggsbudget, se utskottets yttrande AU3y.

Regeringens antaganden om öppen arbetslöshet och om omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna framgår av följande uppställning. Siffrorna från budgetpropositionen för år 1999 anges inom parentes.

Procent av arbetskraften

	2000	2001	2002
Öppen arbetslöshet	5,4 (4,4)	5,1 (4,0)	5,0
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	3,6 (3,8)	3,5 (3,5)	3,5

3.2 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsersättning och till lönegarantiersättning. Inom utgiftsområdet finansieras inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning, grundbelopp, utjämningsbidrag, ersättning till dem som får tillfällig avgångsersättning och generationsväxling samt den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättning. Vidare finansieras utbetalning av ersättning till arbetstagare för lönefordran vid konkurs.

Regeringens respektive Moderaternas, Kristdemokraternas, Centerpartiets och Folkpartiets förslag till ramar för utgiftsområdet framgår av nedanstående tabell. Oppositionspartiernas förslag är angivna i förhållande till regeringsförslaget. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har inte väckt några motioner med anledning av propositionen.

	2000	2001	2002
Regeringens förslag	31,9	30,3	29,6
(m)	+10,7	+1,3	+1,3
(kd)	-8,3	-9,1	-9,3
(c)	-1,0	-1,0	-1,0
(fp)	-0,7	-2,2	-2,2

Propositionen

Den öppna arbetslösheten antas sjunka från 6,5 % år 1998 till 5,0 % år 2002 vilket är den huvudsakliga förklaringen till att utgiftsområdet minskar med ca 10 miljarder kronor under perioden 1998–2002. En förutsättning för att dessa förväntningar skall infrias är att tillväxten är fortsatt god, att lönebildningen fungerar väl och att regeringens utbildningsinsatser riktas till grupper som annars skulle riskera att bli varaktigt arbetslösa.

Den öppna arbetslösheten beräknas bli 1,0 procentenhet högre år 2000 och 1,1 procentenhet högre år 2001 jämfört med vad som antogs i budgetpropositionen för år 1999. Även om utgifterna under utgiftsområdet väntas minska under de kommande åren enligt vad som nyss har sagts beräknas utgifterna för utgiftsområdet bli ca 5 miljarder kronor högre år 2000 och ca 6 miljarder kronor högre år 2001 än vad som antogs i budgetpropositionen för år 1999.

Målet om att en halverad öppen arbetslöshet på 4 % skall uppnås år 2000 ligger dock fast. Regeringen kommer därför noga att följa utvecklingen och, om det visar sig nödvändigt, föreslå ytterligare åtgärder mot arbetslösheten utöver de som nu föreslås.

Genom riksdagens beslut med anledning av propositionen om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (prop. 1996/97:107, bet. 1996/97:AU13, rskr. 1996/97:236) lades grunden för en långsiktigt stabil arbetslöshetsförsäkring.

År 1998 tillsattes en utredning som fick i uppdrag att bl.a. se över frågan om deltidsbegränsningen i arbetslöshetsförsäkringen. Samma år tillsattes en arbetsgrupp för utredning av frågan om en indexering av dagpenningbeloppets högsta och lägsta nivå. Sedan utredningen lämnat sitt slutbetänkande DELTA Utredningen om deltidsarbete, tillfälliga jobb och arbetslöshetsersättning (SOU 1999:27) och arbetsgruppen avgett rapporten Indexering av högsta och lägsta dagpenningnivå i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 1999:10) pågår remissbehandling av förslagen.

Näringsdepartementet har tillsatt en arbetsgrupp för att se över regeltillämpningen m.m. inom arbetslöshetsförsäkringen vad gäller kraven på omställning. Översynen skall ta sikte på att förbättra samverkan med arbetsmarknadspolitiken i övrigt. Arbetsgruppen skall redovisa uppdraget senast den 15 september 1999.

Förmånsrättskommittén har genom tilläggsdirektiv (dir. 1997:2) haft i uppdrag att lämna förslag till hur statens kostnader för lönegarantin skall minska med 300 miljoner kronor på årsbasis. Kommittén har i betänkandet Nya förmånsrättsregler (SOU 1999:1) lämnat förslag som är föremål för

remissbehandling. Förslagen beräknas kunna träda i kraft senast den 1 juli 2000. Den besparing regeringen tidigare räknat med återförs till anslaget med motsvarande ett halvårsbelopp eller 150 miljoner kronor.

1998/99:AU2y

Motionerna

En del av de synpunkter i motionerna som redovisas i detta avsnitt ingår även i partiernas förslag till allmän inriktning av politiken. I den delen hänvisas till avsnittet 2 i detta yttrande.

Moderaterna ger sin syn på arbetslöshetsförsäkringen i motion Fi14. Arbetslöshetsförsäkringen skall inte administreras via de fackliga organisationerna. Den skall vara ett statligt åtagande för att ge alla arbetstagare som drabbas av arbetslöshet ett rimligt ekonomiskt skydd. Medel anslås för att göra försäkringen allmän och obligatorisk. Arbetslöshetsförsäkringen skall inte vara en evig inkomstgaranti utan måste fungera som en omställningsförsäkring. Försäkringssystemet skall utformas så att inläsnings effekter undviks och så att den enskilde ges incitament att söka och acceptera nytt arbete. Försäkringens varaktighet måste begränsas och den skall utformas så att den bidrar till en sund lönebildning. Ersättningsnivån föreslås vara 75 %. Den enskilde försäkringstagaren bör ta ett större ansvar för arbetslöshetsförsäkringens finansiering anser Moderaterna vidare. Ökad egenfinansiering framstår som fördelningspolitiskt mer rättvist. Enligt vad som sägs i motionen ger Moderaternas förslagna skattesänkningar ett ökat utrymme för detta. Medel som avser direkta transfereringar bör överföras från utgiftsområde 14 till utgiftsområde 13 (yrk. 4 och 5, båda delvis).

Kristdemokraterna anför i motion Fi15 följande. Det är en viktig struktureform för bland annat en bättre lönebildning att öka självfinansieringsgraden i en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Arbetslöshetens kostnader blir klargjorda genom högre a-kasseavgift. Enligt vad som sägs i motionen kompenseras den enskilde mer än väl av de förslag till sänkt inkomstskatt som Kristdemokraterna har. Självfinansieringsgraden bör vara 33 %. En sådan reform beräknas innebära att utgifterna under utgiftsområdet minskar med 6,4 miljarder kronor år 2000, 6,5 miljarder kronor år 2001 och med 6,2 miljarder kronor år 2002. Kristdemokraterna föreslår vissa strukturella förändringar i arbetsvillkoret som också leder till minskade utgifter för statskassan. Partiet räknar slutligen med att dess politik med förslag till ökade resurser inom vård, omsorg och skola samt företags- och tillväxtfrämjande åtgärder leder till att trycket på arbetslöshetsersättningen kan minska ytterligare (yrk. 3 och 4, båda delvis).

Centerpartiet betonar i sin motion Fi16 att arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring och inte en permanent försörjning. Det bör införas en avtrappning i ersättningen. Det måste bli lättare att skraddarsy åtgärder och länka ihop olika åtgärder som syftar till att öka de arbetslösas möjligheter att få sysselsättning. Det bör vara möjligt för deltidsarbetslösa att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Egenavgiften bör höjas med 40 kr per månad år 2000 som ett första steg. Egenavgiften kan sedan successivt

höjas. Partiet föreslår också att 300 miljoner kronor för Kunskapslyftet för respektive år flyttas från utgiftsområde 13 till utgiftsområde 16. De förslag till tillväxtfrämjande åtgärder och den inriktning på politiken som Centerpartiet förordar kommer att skapa nya arbetstillfällen. En minskning med 700 miljoner kronor kan därmed göras på utgiftsområdet, menar Centern slutligen (yrk. 23 delvis).

Folkpartiet ser enligt vad som sägs i motion Fi17 partiets insatser för flera arbeten, skattesänkningar direkt inriktade på att lätta skattebördan på arbete och färre regler för a-kassan som en möjlighet att minska utgifterna på området. Folkpartiet föreslår också en bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen och betonar att den bör vara en omställningsförsäkring. Partiet räknar också med att införandet av skattelättnader för hushållsnära tjänster kan komma att leda till minskade utgifter på utgiftsområdet (yrk. 3 och 4, båda delvis).

3.3 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar till största delen arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och arbetslivsfrågor, samt Europeiska socialfonden. Vidare ingår tillsynsmyndigheter och forskningsmyndigheter inom arbetslivsområdet, Arbetsdomstolen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering m.fl. myndigheter samt de av staten helägda bolagen Samhall AB och AmuGruppen AB. Under utgiftsområdet återfinns också utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder samt statliga arbetsgivarfrågor.

Regeringens, Moderaternas, Kristdemokraternas, Centerpartiets och Folkpartiets förslag till ramar för utgiftsområdet framgår av nedanstående tabell. Oppositionspartiernas förslag är angivna i förhållande till regeringsförslaget. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har som framgått inte väckt några motioner med anledning av propositionen.

Miljarder kronor

	2000	2001	2002
Regeringens förslag	45,5	45,6	45,9
(m)	-18,7	-17,8	-18,1
(kd)	-3,0	-3,0	-2,4
(c)	-2,1	-2,1	-2,1
(fp)	-2,7	-4,2	-4,2

Propositionen

Omläggningen till en mer tillväxtfrämjande arbetsmarknadspolitik fortsätter med tyngdpunkt på platsförmedling och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för att motverka uppkomsten av flaskhalsar. Regeringen kommer också, enligt vad som sägs i propositionen, att satsa särskilt på utsatta grupper. Vidare fortsätter arbetet med att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Regeringen avser att tillsätta en utredning som har till uppgift att se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet samt den framtida

arbetsmarknadsutbildningen. I uppdraget ingår att tydliggöra gränsdragningen mellan reguljär utbildning och arbetsmarknadsutbildning samt att se över möjligheterna till samplanering för att undvika dubbleringar och för att uppnå ett bättre resursutnyttjande.

Enligt regeringen är det angeläget att arbetsförmedlingarna fortsättningsvis prioriterar långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna vad gäller deltagande i t.ex. arbetsmarknadspolitiska åtgärder, så att inte regelförenklningar och minskade åtgärdsvolymen leder till ökad utförsäkring. En ettårig försöksverksamhet med bristyrkesutbildning för redan anställda inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen kommer också att föreslås.

Under våren 1999 avser regeringen att förhandla med SwIT-yrkesutbildning om att utöka antalet elevplatser inom ramen för det nationella programmet för IT-utbildning. Det skall också bli möjligt för statliga anordnare av arbetspraktik inom natur-, skogs- och kulturvårdsområdena att er-hålla ersättning för kringkostnader.

De arbetsmarknadspolitiska regelverket skall reduceras väsentligt samt fokuseras på arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter. Regelverket skall säkerställa konkurrensneutralitet samt minimera undanträngnings- och inlåsnings effekter. Regeringen återkommer om detta i budgetpropositionen för 2000.

Under budgetåret 1999 kan Arbetsmarknadsverket använda sammantaget 850 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar. Regeringen avser att i budgetpropositionen för år 2000 föreslå att AMV under år 2000 även fortsättningsvis får använda 700 miljoner kronor till personalförstärkningar inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Av detta belopp skall 100 miljoner kronor användas för att särskilt stärka invandrares ställning på arbetsmarknaden. De extra personalresurserna som tillförs gör det möjligt för AMV att i samarbete med kommunerna förbättra tillgången på praktikplatser i samband med Sfi-utbildningen. Regeringen avser vidare att under hösten initiera en försöksverksamhet med inriktning på att pröva nya metoder och aktörer i syfte att finna effektivare former för att förmedla arbeten till arbetslösa invandrare samt i övrigt öppna nya vägar till arbete. För att öka möjligheten för utsatta grupper att komma in på arbetsmarknaden föreslår regeringen på tilläggsbudget att anställningsstödet förstärks och förlängs när det gäller arbetslösa med särskilt långa inskrivningstider på arbetsförmedlingen (se 1998/99:AU3y).

Regeringen återkommer också med förslag om inrättande av valideringsorgan för utländsk yrkeskompetens och gymnasieutbildning för att förbättra invandrares möjligheter till inträde på den svenska arbetsmarknaden.

Enligt vad som sägs i propositionen avser regeringen att föreslå att anslaget för särskilda åtgärder för arbetshandikappade tillförs ytterligare 30 miljoner kronor från och med år 2000 utöver de 90 miljoner kronor som regeringen föreslår på tilläggsbudget. En översyn av de stödformer inom arbetsmarknadspolitiken som riktas till arbetshandikappade skall också göras.

För att se över problematiken med de stora rekryteringsbehoven inom vård och omsorg har regeringen tillsatt en kommission för rekrytering till vård och omsorg. Kommissionens arbete skall vara slutfört den 31 juli 1999.

Regeringen avser också föreslå att en satsning på kompetensutveckling för anställda genomförs åren 2000–2002. Finansiering och genomförande avses ske inom ramen för Europeiska socialfondens nya mål 3. Hälften av medlen bör enligt regeringen utgöras av medel från socialfonden och hälften av statlig medfinansiering. Stimulansen förutsätter en medfinansiering av arbetsgivarna. Satsningen bör uppgå till 400 miljoner kronor år 2000 och 1 miljard kronor åren 2001 resp. 2002.

Slutligen planerar regeringen att återkomma till riksdagen under hösten med en proposition om förändringar i ramarna för lönebildningen.

Motionerna

Moderaterna menar i motion Fi14 att arbetsmarknadspolitiken i första hand måste inriktas på en fokuserad arbetsmarknadsutbildning, dvs. att genom särskilda utbildningsinsatser möta specifika arbetsmarknadsbehov. Den bör också inriktas på att hjälpa unga arbetslösa genom ett modernt lärlingssystem i företagen. Detta innebär en renodling av dagens oöverskådliga system av arbetsmarknadspolitiska stödinsatser, menar Moderaterna.

Den del av det arbetsmarknadspolitiska anslaget som avser transfereringar till hushållen överförs till utgiftsområde 13. Arbetsmarknadsmyndigheternas förvaltningskostnader och forskningsanslag bör reduceras successivt (yrk. 4 och 5, båda delvis).

Kristdemokraterna anser i motion Fi15 att borttagandet av volymmålet bör ge större förutsättningar för att åtgärderna blir bättre anpassade till den lokala situationen och den arbetslösas behov och förutsättningar.

Offentliga tillfälliga arbeten (OTA) och flyttningsbidrag avvisas. Kristdemokraterna är positiva till ett ökat anslag för åtgärder för arbetshandikappade.

Regeringens förslag till anställningsstöd för långtidsinskrivna kommer enligt Kristdemokraterna endast på marginalen att hjälpa några långtidsinskrivna att få arbete i stället för någon annan. (Detta förslag behandlas i yttrande 1998/99:AU3y Tilläggsbudget för 1999 – Utgiftsområdena 13 och 14). I motionen föreslås i stället att ett mer generellt stöd införs, ett s.k. marginellt sysselsättningsstöd. Förslaget innebär att varje form att sysselsättningsökning i företagen skall uppmuntras vare sig den karakteriseras av tillfällig eller fast anställning, deltids- eller heltidsanställning. Rabatten skall utgå till alla arbetsgivare som har minst fyra anställda och en lönesumma på ca 500 000 kronor. Stödet bör dock inte ges till helt nystartade företag. Företagen bör ha varit i gång minst ett år innan ansökan om stöd kan göras. Företag som exempelvis ökar antalet anställda genom att köpa andra företag och i och med köpet tar över arbetskraft skall inte vara berättigade till stöd. Exempel på liknande undantag ges i motionen. Regeringen bör i budgetpropositionen i höst återkomma med förslag till utformning av ett sådant marginellt sysselsättningsstöd som här skisserats.

Kristdemokraterna föreslår också vissa besparingar på bidrag och upphandlingar inom arbetslivsområdet samt på administration på de centrala och regionala nivåerna inom Arbetsmarknadsverkets organisation. De tillfälliga

extraresurserna till handläggartjänster på de lokala förmedlingarna som föreslås i propositionen tillstyrks dock (yrk. 3 och 4 samt 9 alla delvis).

Centerpartiet anför i motion Fi16 följande. Arbetsmarknadspolitiken behöver decentraliseras. Större befogenheter bör läggas på länsarbetsnämnderna. För att förbättra möjligheterna till kompetensutveckling bör det införas ett kompetenskonto. Avsättningar till dessa bör vara skattebefriade. Mer av arbetsrätten måste kunna hanteras lokalt på de enskilda arbetsplatserna genom att arbetsrätten decentraliseras. Möjligheten att förhandla lokalt och göra undantag från centrala kollektivavtal bör öka.

Löneökningstakten måste bli förenlig med en god ekonomisk utveckling. Flertalet av de förslag till institutionella förändringar som lämnas i utredningen om ett förstärkt förlikningsmannainstitut, Medling och lönebildning (SOU 1998:141), är i huvudsak bra. Sådana förändringar bör göras för att förbättra balansen mellan parterna. Fördröjningsmekanismer när det föreligger risk för konflikt bör stärkas. Medlingsinstitutet bör förstärkas genom möjligheter att uppskjuta varsel om stridsåtgärder under medling. Ett förbud mot sympati- och stridsåtgärder riktade mot enmans- och familjeföretag bör införas, liksom en proportionalitetsregel.

Centerpartiet anser inte att det behövs skjutas till extra medel för tillfälliga personalförstärkningar. Syftet kan uppnås med tidigare anslagna medel. Anslaget bör därför minskas med 700 miljoner kronor.

200 miljoner kronor bör föras över från utgiftsområde 14 till utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling eftersom erfarenheten visar att det slagit väl ut att föra över medel från arbetsmarknadsanslaget till länsstyrelserna för småföretagssatsningar.

För en förstärkning av Kunskapslyftet bör 300 miljoner kronor föras över från utgiftsområdet till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning respektive år.

Centerpartiet räknar också med att besparingar på Arbetsmarknadsverkets centrala organisation bör kunna ske. Därtill bedömer partiet att Centerns tillväxtfrämjande förslag kommer att medföra att arbetslösheten sjunker. Utgiftsområdet kan därför minska med ytterligare 900 miljoner kronor för respektive år (yrk. 23 delvis).

Folkpartiet föreslår i motion Fi17 följande. Regeringens politik går nu i Folkpartiets riktning vad gäller den minskade omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Folkpartiet gör dock den bedömningen att omdaning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kan gå längre.

Partiet motsätter sig det som kallas en utbyggnad av Arbetsmarknadsverkets verksamhet med undantag för de 100 miljoner kronor som är avsedda att bättre integrera invandrare på arbetsmarknaden. För de kommande åren bör en minskning av Arbetsmarknadsverkets utgifter ske.

Den angivna ramen för utgiftsområdet bör ge utrymme för utökade åtgärder för arbetshandikappade (yrk. 3 och 4, båda delvis).

3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2000–2002

1998/99:AU2y

Utgifterna på utgiftsområdena 13 och 14 är starkt beroende av arbetslöshetsnivån och omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Hur arbetslösheten kommer att utvecklas är svårbedömt, men regeringens antaganden i dessa hänseenden, och som redovisats i avsnittet 2 Allmän inriktning av politiken, bör kunna godtas som grund för beräkningen av utgifterna på dessa områden.

Utskottet gör först några *övergripande reflexioner*.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att de fyra oppositionspartierna samtliga förordar mer eller mindre kraftiga besparingar på utgiftsområdena 13 och 14, vilket framgår av nedstående tabell.

Utgiftsområdena 13 och 14 sammanlagda

Miljoner kronor

	2000	2001	2002
Regeringens förslag	77 390	75 885	75 499
(m)	-7 984	-16 433	-16 817
(kd)	-11 335	-12 115	-11 770
(c)	-3 100	-3 100	-3 100
(fp)	-3 370	-6 370	-6 370

Motionsförslagen är svåra att jämföra med varandra, bl.a. med hänsyn till att partierna i olika grad tillgodoräknar sig tänkta effekter av de egna förslagen. De går delvis i samma riktning – t.ex. i uppfattningen att arbetslöshetsförsäkringen i högre grad bör vara egenfinansierad. Samtidigt är skillnaderna stora både när det gäller konkreta förslag och mer övergripande frågor. Man kan alltså till en början konstatera att det inte finns något samlat alternativ till regeringens förslag.

Utskottet återkommer i detta sammanhang till vad som sagts tidigare i avsnitt 2 om att oppositionspartiernas förslag till preliminära ramar till stor del bygger på vissa generella åtgärder inom andra politikområden. I en del fall är det oklart hur en föreslagen neddragning på utgiftsområdet skall omsättas i ett konkret budgetalternativ.

Den sammanlagda neddragning som föreslås på utgiftsområdena 13 och 14 år 2000 är i förhållande till regeringens förslag 7 984 miljoner kronor för Moderaterna, 11 335 miljoner kronor för Kristdemokraterna, 3 100 miljoner kronor för Centern och 3 370 miljoner kronor för Folkpartiet. För år 2001 är motsvarande belopp 16 433 miljoner kronor för Moderaterna, 12 115 miljoner kronor för Kristdemokraterna, 3 100 miljoner kronor för Centern och 6 370 miljoner kronor för Folkpartiet. Utskottet noterar att Folkpartiet, som i sin motion med anledning av budgetpropositionen för år 1998 föreslog de i särklass största avvikelserna på utgiftsområdena i förhållande till regeringens förslag, nu föreslagit betydligt mindre besparingar på dessa utgiftsområden.

De fyra partierna hyser i olika hög grad förhoppningar om snabba effekter av den egna politiken. De fyra partiernas besparingar hänförs sig i varierande

utsträckning till dessa osäkra effekter, betydande neddragningar i åtgärdsvolym, i varierande grad neddragningar av förvaltningsresurser och andra insatser, i något fall lägre nivå på utbildningsbidragen, detta som en konsekvens av förändringar i arbetslöshetsersättningen och reduktion av arbetslöshetsförsäkringens kostnader genom en sänkning av ersättningsnivån, införande av en s.k. bortre parentes och genom att betydande kostnader läggs på den enskilde löntagaren. Utskottet noterar också att två partier avvisar det nya anställningsstödet vilket innebär att ytterligare mindre resurser läggs på arbetsmarknadspolitiken. Utskottet får intrycket att oppositionspartierna använder medel inom utgiftsområdena 13 och 14 som en "bank" för utgifts- och skatteförslag inom andra sektorer, som annars skulle vara ofinansierade.

Utskottet noterar att redan vårpropositionens anslagsjusteringar, som av besparingsskäl gjorts i förhållande till budgetpropositionen, innebär att mycket stora krav ställs på Arbetsmarknadsverket för att arbetsmarknadspolitikens målsättningar skall kunna uppfyllas. Det kan exempelvis gälla nivån på den öppna arbetslösheten, undvikande av utförsäkring samt upprätthållande av lönebidragsvolym och därmed andelen övergångar från Samhall till reguljär arbetsmarknad. Ur detta perspektiv ter sig storleken på de ramar för utgiftsområdena 13 och 14 som föreslagits i motionerna som klart otillräckliga.

Beträffande enskilda förslag om förändringar i regelsystemet för *arbetslöshetsersättningen* har utskottet tecknat sin syn på dess utformning i avsnitt 2. Vad gäller särskilt *finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen* vill utskottet framhålla följande. Från flera håll har föreslagits att självfinansieringsgraden ökas. I dag är den ca 8 %. Kristdemokraterna, som går längst i detta avseende, har förordat att den enskilde skall stå för 33 % av finansieringen. Enligt beräkningar som utskottet inhämtat under hand från AMS skulle en sådan höjning innebära omkring en tredubbling av den enskildes kostnader jämfört med den genomsnittliga medlemsavgiften i dag. Det är inte önskvärt. Den grundläggande principen bör vara att produktionen i allt väsentligt skall bära kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. Så sker i dag genom att kostnaderna i huvudsak finansieras genom arbetsgivaravgifter. Utskottet ställer sig därför inte bakom förslag om en ökad självfinansieringsgrad.

Utskottet har i avsnitt 2 ställt sig positivt till förslaget om ett förstärkt *anställningsstöd* för långtidsinskrivna. I yttrande 1998/99:AU3y Tilläggsbudget för 1999 – Utgiftsområdena 13 och 14 behandlar utskottet förslaget mer i detalj. I detta avsnitt tar utskottet upp förslaget endast översiktligt i samband med ställningstagande till Kristdemokraternas förslag till införandet av ett *marginellt sysselsättningsstöd*.

Anställningsstöd av den karaktären som regeringen i propositionen resp. Kristdemokraterna i sin motion föreslår har funnits tidigare. Under den dåvarande fyrpartiregeringen infördes den 1 januari 1994 ett s.k. generellt anställningsstöd (GAS). Stödet tillämpades under hela 1994 och innebar möjligheter till avdrag från arbetsgivaravgiften med 15 procentenheter. GAS var kopplat till att vissa sysselsättningsvillkor och stöd utgick enbart för en nettoökning av anställningsvolymen utöver en viss basnivå. Stödet omfattade alla arbetstagare. Syftet var således inte att underlätta arbetsplacering och att förbättra enskilda individers ställning på arbetsmarknaden. Med åtgärden

önskade den dåvarande regeringen att prioritera tillväxt- och stabiliseringspolitiska mål snarare än de fördelningspolitiska. Efter regeringsskiftet 1994 beslutade den dåvarande socialdemokratiska regeringen att GAS inte skulle förlängas utan ersättas av en annan stödform, RAS (Riktat anställningsstöd). I mitten av mars 1995 fattades beslut om införandet av RAS. I motsats till GAS avsåg RAS enbart anställning av registrerat arbetslösa som anvisades anställning av offentlig arbetsförmedling. RAS begränsades till företag med färre än 500 anställda. Såväl GAS som RAS var av temporär natur. En utvärdering av dessa stödformer gjordes 1996 och resultatet av utvärderingen redovisas i en rapport, EFA-rapport nr 45 – Utvärdering av det generella och det riktade anställningsstödet. Utvärderingen visade att de båda anställningsstöden inte varit särskilt effektiva vad gäller skapandet av nya och varaktiga sysselsättningstillfällen. Bland annat visade den att de flesta anställningar som gjorts med stöd skulle ha gjorts även utan stöd. En större andel av de företag som fått RAS än de som fått GAS hade dock angett att nyanställningar genomförts med anledning av att arbetskraftskostnaderna minskat till följd av stödet.

Utskottet har i det föregående (avsnitt 2) uttalat sig positivt om det förslag som lämnats av regeringen om införandet av ett förstärkt anställningsstöd för arbetslösa med långa inskrivningstider. Med dagens uppåtgående konjunkturläge har stödet bättre förutsättningar att vinna framgång än dess föregångare RAS. Det är viktigt att betona att det förstärkta anställningsstödet har en arbetsmarknadspolitisk inriktning i den meningen att det huvudsakligen syftar till att få in en viss grupp på arbetsmarknaden snarare än att stimulera till fler arbetstillfällen. Detta förslag har därför en helt annan inriktning än det av Kristdemokraterna föreslagna marginella sysselsättningsstödet.

För närvarande pågår överläggningar mellan regeringen och samtliga riksdagspartier i syfte att undersöka förutsättningarna för en bred förankring av en kommande skattereform. En av utgångspunkterna för samtalen är att skattepolitiken bör spela en aktiv roll i regeringens arbete för att öka sysselsättningen. Även om utskottet inte utesluter att ett sådant generellt anställningsstöd som föreslås kan ha större framgång under rådande konjunkturläge än GAS hade anser utskottet att frågan om ett sådant stöd naturligen bör diskuteras i samband med de ovan nämnda skattesamtalen. Utskottet ställer sig därmed inte bakom förslaget om ett marginellt sysselsättningsstöd.

Utskottet välkomnar förslaget att resurser överförs till anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade och att Arbetsmarknadsverket får möjlighet till tillfälliga personalförstärkningar även under år 2000. Det bör dock noteras att vissa neddragningar gjorts på utgiftsområde 14, anslaget A 3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade för år 1999, se vidare om detta i yttrandet 1998/99:AU3y. I sammanhanget finns dock anledning att notera att besparingar har gjorts avseende AMV under en rad år och att AMV såväl åren 1998 som 1999 erhållit medel för tillfälliga personalförstärkningar med högre belopp än vad som föreslås i propositionen för år 2000. Detta innebär enligt vad företrädare för AMS uppgett inför utskottet att vissa personalneddragningar måste göras. I sammanhanget bör nämnas att det på arbetsförmedlingarna pågår en kraftig utbyggnad av s.k. självservice. Den innebär att de stora grupper arbetssökande som har goda förutsättningar att själva söka

information om lediga platser och kontakta presumtiva arbetsgivare kan göra detta. En granskning som genomförts av RRV visar också att de förmedlingar som erbjuder en hög grad av självservice lyckas bäst (Effektivitet i arbetsförmedlingen, RRV 1999:15). En fortsatt inriktning på självservice bör i sin tur kunna medföra att personalresurser kan frigöras.

Utskottet ser även positivt på regeringens förslag om en ettårig försöksverksamhet med bristyrkesutbildning, även om tiden för denna försöksverksamhet framstår som väl kort.

Utskottet har i avsnitt 2 ovan ställt sig bakom regeringens förslag till inriktning av den ekonomiska politiken såvitt den berör arbetsmarknadsfrågor och sysselsättning i övrigt. Utskottet har föreslagit att finansutskottet skall avstyrka oppositionspartiernas förslag om riktlinjer.

Sammanfattningsvis innebär det som här anförts att utskottet tillstyrker regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifterna för åren 2000–2002 vad beträffar utgiftsområdena 13 och 14 (punkterna 3 och 4 båda delvis). Motionerna Fi14 (m) yrkandena 4 och 5 båda delvis, Fi15 (kd) yrkandena 3, 4 och 9 alla delvis, Fi16 (c) yrkande 23 delvis samt Fi17 (fp) yrkandena 3 och 4 båda delvis bör enligt utskottets mening avstyrkas.

3.5 Indelning av utgiftsområden

Centerpartiet föreslår i motion Fi16 att regeringen överväger indelningen av utgiftsområdena 14–16, detta mot bakgrund av att utbildning, kompetensutveckling och tillväxt är intimt förknippade med varandra. Det är svårt att kombinera insatser bl.a. beroende på att besläktade frågor hanteras av olika myndigheter och olika departement (yrk. 5).

Utskottets ställningstagande

En kommitté med parlamentarisk sammansättning har efter beslut av talmanskonferensen tillsatts för att se över och utvärdera vissa frågor som gäller riksdagens arbetsformer, den s.k. Riksdagskommittén. Kommittén har bland annat att se över frågor om budgetprocessen m.m. I kommittédirektiven sägs att det bör ingå i uppdraget att se över frågor som kan komma att väckas under utredningens arbete. Utskottet utgår ifrån att även frågan om indelning i utgiftsområden kan tas upp i det sammanhanget. Motion Fi16 yrkande 5 bör därför avstyrkas enligt arbetsmarknadsutskottets mening.

4 Avslutande synpunkter

Enligt utskottets mening är det av största vikt att propositionerna innehåller redovisningar som kan läsas och förstås utan tillgång till kompletterande information av olika slag såsom regleringsbrev och ändringar i dem. Beslutsunderlaget måste vara sådant att det ges en rimlig möjlighet att bedöma konsekvenserna av förslagen i olika hänseenden. Förslag som beskrivs som förstärkningar kan beroende på vad de relateras till i stället innebära minskade resurser. På de områden av propositionen som arbetsmarknadsutskottet yttrat sig över här ovan och i tilläggsbudgeten (AU3y) innehåller proposit-

ionen i vissa delar knapphändig och ibland otydlig eller motsägelsefull information. Som exempel kan nämnas avsaknaden av en specifikation av de relativt stora besparingar som görs på utgiftsområde 14 under innevarande budgetår. Förslaget om ytterligare medel för lönebidrag, som behandlas i AU3y, måste studeras tillsammans med de ändringar som skett genom de olika regeringsbeslut som beskrivs i yttrandet för att den faktiska innebörden skall stå klar. Förslaget om personalförstärkningar vid arbetsförmedlingarna skulle kunna läsas på ett annat sätt än vad det i praktiken innebär. – Både fylligare och tydligare information är alltså önskvärt i kommande regeringsförslag.

Till sist vill utskottet anknyta till Riksrevisionsverkets (RRV) revisionsberättelse för AMV för år 1998. RRV har där gjort påpekanden om åtaganden som AMV gjort om framtida bidragsutbetalningar som RRV inte anser att verket har befogenhet att göra. Arbetsmarknadsutskottet förutsätter att denna fråga övervägs i samband med regeringens budgetarbete inför kommande budgetproposition.

Stockholm den 11 maj 1999

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Johnny Ahlqvist

I beslutet har deltagit: Johnny Ahlqvist (s), Hans Andersson (v), Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Björn Kaaling (s), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Sonja Fransson (s), Kristina Zakrisson (s), Christel Anderberg (m), Barbro Johansson (mp), Elver Jonsson (fp), Anders Karlsson (s), Cinnika Beiming (s), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Rosita Runegrund (kd).

Avvikande meningar

1 Allmän inriktning av politiken

Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Christel Anderberg (m), Elver Jonsson (fp) och Rosita Runegrund (kd) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken**, dock med undantag av det stycke som inleds med rubriken *Utlökalisering*, bort ha följande lydelse:

Den ekonomiska utvecklingen och arbetsmarknadsläget

Arbetsmarknadsutskottet noterar att regeringen i vårpropositionen söker förmedla en påtagligt glättad bild av den ekonomiska utvecklingen. Likafullt kvarstår det faktum att regeringen tvingats revidera ned både sina tillväxtprognoser och sina sysselsättningstal. När statsbudgeten rensas från större engångseffekter blir det statliga budgetsaldot därtill negativt under kom-

mande år. Frånvaron av strukturella reformer är påfallande och utflyttningen av företag ur landet fortsätter. Sammantaget finns det enligt utskottet anledning att uttrycka farhågor för en väsentligt sämre arbetsmarknadsutveckling än vad regeringen ger uttryck för i vårpropositionen.

Industriförbundet konstaterar i sin senaste konjunkturprognos att elektro- och transportmedelsindustrin, som under 1998 år starkt bidrog till produktionsstillväxten i svensk ekonomi, tappar fart under 1999. Tillväxttakten blir betydligt svagare än under 1998, vilket medför att dessa branscher ger ett minskat bidrag till BNP-tillväxten. Först under nästa år förutser Industriförbundet en återhämtning på världsmarknaden för industrin totalt sett. Även inom tjänstesektorn sker en konjunkturavmattning. Andra osäkerhetsfaktorer i konjunkturutvecklingen gäller varuimport och lager, anser Industriförbundet.

Utskottet konstaterar att arbetsmarknaden i dag präglas alltmer av *både* omfattande arbetslöshet *och* av arbetskraftsbrist. Att arbetslösheten är ett allvarligt problem vet inte minst alla de människor som är drabbade av detta. Att arbetskraftsbristen utgör ett problem på många håll vet inte minst många företagare som söker arbetskraft.

Bristen på arbetskraft redovisas i länsarbetsnämndernas översikter av arbetsmarknadsutsikterna i respektive län som nyligen publicerats. I och med att bristen på utbildad och yrkeserfaren arbetskraft blir större ökar risken för flaskhalsar och överhettning i ekonomin. Detta utgör i sin tur ett allvarligt hot mot tillväxten.

Det är dessvärre osannolikt att de mål som i dagligt tal kallas arbetslöshetsmålet respektive sysselsättningsmålet kommer att uppnås. När det gäller arbetslöshetsmålet medger regeringen ånyo sitt misslyckande i vårpropositionen. Flera konjunkturbedömare, däribland Konjunkturinstitutet (KI), bedömer att sysselsättningsmålet inte kan uppnås. Utskottet delar denna bedömning.

Vårpropositionen medför svikna förväntningar. Regeringen presenterar inga konkreta förslag för att främja tillväxt och sysselsättning. I stället avvaktar regeringen i hopp om att en fortsatt god konjunktur automatiskt skall leda till en ökad sysselsättning. Utskottet vill i detta sammanhang peka på att beslutsunderlaget i vårpropositionen inte ger ett tillräckligt underlag för en bedömning av konsekvenserna av regeringens förslag. Utskottet anser därför att det finns anledning att efterlysa fullödlig och tydlig information i framtida regeringsförslag.

Förutsättningar för sysselsättning

Utskottet anser att kraftfulla åtgärder måste till för att förhindra att massarbetslösheten permanentas. Sysselsättningen måste öka och den öppna arbetslösheten minska.

Politiken måste inriktas på att skapa förutsättningar för fler *riktiga arbeten och växande företag*. Sverige behöver en offensiv tillväxtpolitik för nya arbetstillfällen. Skatterna på företagande och arbete måste sänkas. Den privata sektorn och inte minst tjänstesektorn måste få bättre möjligheter att växa. Sysselsättningstillväxten måste framför allt skapas inom tjänste- och

servicesektorn. Särskilda skattelättnader bör införas på hushållsnära tjänster. Vidare bör, som utskottet återkommer till, regelverk moderniseras och förenklas så att företagande underlättas.

Utskottet förordar som nämnts att särskilda åtgärder vidtas för att öppna marknaden för *hushållsnära tjänster*. Därigenom kan förutsättningar skapas för ett stort antal nya arbeten. Även om utskottet inte kan göra någon exakt bedömning av hur många arbeten som blir en följd av reformen torde det dock röra sig om tiotusentals arbetstillfällen i den privata sektorn. Effekterna kan väntas bli särskilt gynnsamma för ungdomar. Utgångspunkten för utskottets ställningstagande i denna del är ett gemensamt förslag om 50 % skattereduktion för hemnära tjänster som lagts fram gemensamt av Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet i finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1.

Förslaget om skattereduktion för hemnära tjänster skall ses som en av flera åtgärder i syfte att underlätta framväxten av många nya arbetstillfällen i en *expanderande tjänstesektor*, exempelvis moderna former av service och tjänster riktade mot industri, byggverksamhet respektive hushållen. Andra exempel är tjänster och service inom IT-sektorn och turismen.

En expansion i tjänstesektorn underlättas av att arbetsmarknaden fungerar väl. Arbetsförmedlingen skall underlätta rörlighet på arbetsmarknaden och snabb rekrytering av arbetskraft. Den skall också medverka till att arbetsökande finner arbete eller kompetenshöjning.

Lönebildning

Lönebildningen har central betydelse för samhällsekonomin. Trots att regeringen själv anger en fungerande lönebildning som en uttrycklig förutsättning för sina tillväxtantaganden så framläggs inga förslag. Även i denna centrala fråga skall regeringen "återkomma". Utskottet vill därför understryka vikten av att nödvändiga reformer nu kommer till stånd. Löneutvecklingen måste vara förenlig med en god samhällsekonomisk utveckling. Regering och riksdag kan indirekt och effektivt påverka förutsättningarna för lönebildningen genom att reformera och modernisera regelverken för arbetsrätten och arbetslöshetskassan men också på andra områden, exempelvis rörande arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Arbetsrätt

En ny *arbetsrätt* måste utformas. Den skall anpassas till förhållandena på en modern arbetsmarknad som bl.a. innefattar ökad användning av visstidsanställningar och personal från uthyrningsföretag. Den nya arbetsrätten skall ge utrymme för ökad flexibilitet och göra det möjligt att träffa lokala överenskommelser anpassade till det enskilda företags förutsättningar.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att riksdagen nyligen givit regeringen i uppdrag att utan dröjsmål föreslå en ändring i turordningsreglerna i lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) så att undantag får göras för totalt två personer i företag med mindre än tio anställda (bet. 1998/99:AU8, rskr. 179). Också en rad andra arbetsrättsregler bör ändras i avvaktan på en

mer genomgripande översyn inom området. Möjligheterna till provanställning bör förlängas upp till tolv månader, den fackliga vetorätten vid entreprenader slopas och förbud bör införas mot blockad mot enmansföretag. Vidare bör konfliktreglerna ses över och fackets tolkningsföreträdare i olika lagar ersättas av medel för konfliktlösning som regleras i kollektivavtal. Utskottet anser också att ett proportionalitetskrav bör införas i lagstiftningen vad gäller rätten till stridsåtgärder.

Med den reformering av arbetsrätten som utskottet förordar får Sverige en mer flexibel och bättre fungerande arbetsmarknad. Fler människor får möjlighet till arbete och en god lönebildning underlättas.

Arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen är inte anpassad till en modern arbetsmarknad. Den måste förändras i en rad avseenden för att främja arbetsmarknadens funktionssätt och för att underlätta lönebildningen.

Försäkringen skall inte vara en permanent försörjningskälla utan en omställningsförsäkring. Arbetslöshetsförsäkringen bör vara allmän och obligatorisk. Den skall ge ökade incitament för den enskilde att finna ett nytt arbete men också bygga på en rimlig inkomstrelaterad ersättning som innebär att den arbetslöse inte skall behöva komplettera med socialbidrag. Försäkringen skall bidra till att ge den enskilde trygghet att pröva något nytt. Den bör i större utsträckning än i dag finansieras med egenavgifter eftersom högre egenfinansiering motverkar att det träffas avtal som leder till ökad arbetslöshet. Därmed främjas, som nämnts, en bättre lönebildning.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder och AMV:s verksamhet

Utskottet anser som framgått att regelverken bör reformeras på en rad områden. När det gäller de *arbetsmarknadspolitiska programmen* vill utskottet starkt betona vikten av att åtgärderna blir färre och att reglerna blir enklare och tydligare.

Under en följd av år har olika åtgärder införts och regeländringar har varit ofta förekommande. Detta har medfört att det har blivit svårt att överblicka regelsystemet. Regeringen har gång efter annan aviserat färre åtgärder och förenklingar utan att detta lett till några mer påtagliga resultat. Det är dags att gå från ord till handling.

Arbetsmarknadsverkets verksamhet bör enligt utskottet ses över och effektiviseras. Syftet bör vara att minska omfattningen på administrationen inom AMS centralt och hos länsarbetsnämnderna på den regionala nivån. De förändringar av de arbetsmarknadspolitiska programmen som utskottet förordar leder till att resursbehovet för administration reduceras.

Det livslånga lärandet och arbetslivet

Det finns ett intimt samband mellan utbildning, kompetensutveckling och tillväxt. Kunskapskraven skärps i det moderna samhället. Det påverkar

grund- och gymnasieskolan, utbildningen därefter samt i hög grad också kompetensutvecklingen i arbetslivet.

Möjligheter måste tillskapas för kompetensutveckling hela livet. För att underlätta och främja det livslånga lärandet bör ett system med *personliga utbildningskonton* införas. Det kan ske genom att den enskilde medges skatteavdrag för de medel som avsätts på samma sätt som nu sker för avsättning till pensionsförsäkringar. Beskattning sker när den enskilde använder pengarna för utbildning. Även arbetsgivaren kan ges rätt att avsätta lika mycket som den enskilde. Genom ett system med dessa huvuddrag förbättras möjligheterna till fort- och vidareutbildning för vuxna.

Det är angeläget med en närmare koppling mellan arbetslivet och delar av utbildningssystemet. Exempelvis bör ett *modernt lärlingssystem* införas där skolan och arbetslivet delar på ansvaret för utbildningen. Likaså bör den *yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen* bättre än i dag knytas till näringslivet och de kompetensbehov som finns där.

Med det anförda förordar utskottet att finansutskottet tillstyrker motionerna Fi14 (m) yrkandena 1 och 7, båda delvis, Fi15 (kd) yrkande 1 delvis, Fi16 (c) yrkandena 1 delvis, 9 och 22 samt Fi17 (fp) yrkande 1 delvis. Regeringens förslag bör avstyrkas.

2 Allmän inriktning av politiken

Margareta Andersson (c) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken**, såvitt avser det stycke som inleds med rubriken *Utlokalisering*, bort ha följande lydelse:

Det finns anledning att betona att decentralisering och tillväxt går hand i hand. Det behövs regional balans med företagande och sysselsättning i hela landet.

Arbetsmarknadspolitiken måste decentraliseras genom att befogenheter förs från central nivå till länsarbetsnämnderna på regional respektive arbetsförmedlingarna på lokal nivå. Detta skulle öka träffsäkerheten i de regionalpolitiska insatserna. Samordningen mellan regionalpolitiken och andra politikområden, däribland arbetsmarknads-, närings- och utbildningspolitik måste öka.

Utskottet anser att en plan bör läggas fram för utlokalisering av statliga verk, myndigheter och bolag från Stockholm. Utlokaliseringarna skall inte enbart syfta till att flytta ut arbetstillfällena. I stället är avsikten att skapa en dynamisk miljö för utveckling och tillväxt på respektive lokaliseringsort. Utskottet kan konstatera att offentliga arbetstillfällena har större betydelse för orter med svag tillväxt och arbetsmarknad än vad de har för orter där tillväxten är god. I sammanhanget vill utskottet också framhålla att utlokalisering skulle påskynda en önskvärd utveckling av Stockholms arbetsmarknad från en stor andel sysselsatta inom förvaltning mot en ökande andel verksamma inom områden av mer kreativ karaktär liksom inom informationsområdet.

I en första etapp bör enligt utskottets uppfattning utlokalisering ske av bl.a. följande myndigheter och bolag på arbetsmarknads- och arbetslivsområdena: AMS, Arbetarskyddsstyrelsen, Arbetslivsinstitutet, Rådet för arbetslivsforskning, de fyra ombudsmännen mot diskriminering, dvs. Jämställdhets-

ombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, samt AMU-gruppens huvudkontor. Regeringen bör utreda och snarast återkomma till riksdagen med förslag av denna innebörd.

Med det anförda förordar utskottet att finansutskottet tillstyrker Centerpartiets motioner Fi16 yrkande 4 delvis och Fi36 delvis.

3 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Patrik Norinder och Christel Anderberg (alla m) anser att avsnittet 3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2000–2002 bort ha följande lydelse:

Till en början vill utskottet instämma i det som anförts av Moderaterna om att medel som avser direkta transfereringar för tydlighetens skull bör överföras från utgiftsområde 14 till utgiftsområde 13. Detta leder till en ökad belastning på utgiftsområde 13 och en motsvarande minskning på utgiftsområde 14.

Arbetslöshetsförsäkringen bör vara ett statligt åtagande och inte som i dag administrerad via de fackliga organisationerna. Medel bör därför anslås för att göra försäkringen allmän och obligatorisk. Ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen bör sänkas till 75 % och den enskilde bör i fortsättningen ta ett ökat ansvar för finansieringen av den.

I likhet med Moderaterna anser utskottet att Arbetsmarknadsmyndigheternas förvaltningskostnader och forskningsanslag successivt bör reduceras.

Utskottet har utvecklat sin syn på arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadspolitiken i övrigt i avvikande mening nr 1.

I fråga om ramarna för budgetåren 2000–2002 anser utskottet att den av Moderaterna i motion Fi14 föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinje för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (yrkandena 3 och 4, båda delvis) liksom de övriga partimotionerna Fi15 yrkandena 3 och 4, båda delvis, och 9 (kd), Fi16 yrkande 23 delvis (c) samt Fi17 yrkandena 3 och 4, båda delvis.

Utskottets ställningstagande framgår av nedstående tabell.

Miljoner kronor

		2000	2001	2002
utg. omr 13	utskottet	42 596	31 607	30 900
	diff. prop	(+10 679)	(+1 331)	(+1 331)
utg. omr 14	utskottet	26 810	27 845	27 782
	diff.prop.	(-18 663)	(-17 764)	(-18 148)

Stefan Attefall och Rosita Runegrund (båda kd) anser att avsnitt 3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2000–2002 bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 13

Utskottet ställer sig till en början bakom Kristdemokraternas allmänna inriktning av politiken såsom den kommer till uttryck i motion Fi15. En viktig strukturreform för bl.a. en bättre lönebildning är ökad finansieringsgrad i en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Arbetslöshetens kostnader synliggörs genom en högre a-kasseavgift, och den enskilde kompenseras mer än väl av ett höjt grundavdrag som ger sänkt inkomstskatt. Kristdemokraternas förslag att öka självfinansieringsgraden till 33 % inom en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring medför minskade utgifter under utgiftsområdet med 6,4 miljarder kronor år 2000, med 6,5 miljarder kronor år 2001 och med 6,2 miljarder kronor under år 2002.

Vissa strukturella förändringar i arbetsvillkoret för arbetslöshetsförsäkringen bör också genomföras vilket leder till minskade utgifter för statskassan. Det är vidare nödvändigt att förändra nuvarande regelverk för arbetslöshetsförsäkringen för att undanröja sådant som hindrar människor från att ta de arbeten som ändå finns och erbjuds. Ett problem är att den arbetslöse i vissa lägen förlorar ekonomiskt, eller vinner väldigt lite, på att ta en ledig anställning jämfört med att uppbära arbetslöshetsersättning i kombination med övriga bidragssystem.

Kristdemokraternas samlade förslag om ökade resurser för fler tjänster inom vård, omsorg och skola samt företags- och tillväxtfrämjande åtgärder som redovisas i motion Fi15 kommer enligt utskottets bedömning att leda till minskad arbetslöshet som i sin tur innebär lägre utgifter i form av arbetslöshetsersättning.

Utgiftsområde 14

Även vad gäller utgiftsområde 14 ansluter sig utskottet till Kristdemokraternas politik i motion Fi15. Denna politik innefattar en rad åtgärder som minskar arbetslösheten och ökar sysselsättningen. Behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder kommer därmed att minska. Besparingar bör göras på vissa anslag inom arbetslivsområdet. Utskottet ser positivt på regeringens förslag om att medel överförs för tillfälliga personalförstärkningar inom Arbetsmarknadsverkets lokala nivå. Däremot skall, enligt utskottets mening, besparingar på Arbetsmarknadsverkets centrala och regionala nivåer göras. Utskottet anser vidare att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna Offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA) och flyttbidrag bör avskaffas.

Det av regeringen föreslagna förstärkta anställningsstödet innebär inte någon allmän stimulans av efterfrågan på arbetskraft. Det kan dock ha en marginell effekt för den svårförmedlade arbetskraftens möjligheter att få arbete.

Utskottet avvisar därför inte förslaget, men anser att det borde samordnas med ett mer generellt stöd för nyanställningar. Kristdemokraterna har föreslagit införandet av ett s.k. marginellt sysselsättningsstöd. Utskottet delar Kristdemokraternas synpunkt att ett sådant stöd, som innebär en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna för nyanställda, till skillnad från det riktade stöd som regeringen föreslår, skulle skapa en större efterfrågan på arbetskraft. Detta gynnar även långtidsarbetslösa, invandrare och andra grupper som har det särskilt svårt på arbetsmarknaden. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till ett sådant stöd enligt följande riktlinjer:

Varje form av sysselsättningsökning i företagen skall berättiga till stöd, oavsett om det är fråga om tillfällig eller fast anställning, heltids- eller deltidanställning. Alla företag med fyra eller fler anställda och med en lönesumma på minst 500 000 kr skall vara omfattade av stödet. Däremot bör det inte omfatta nystartade företag. Enbart nyanställningar som utgör en reell sysselsättningsökning skall omfattas. Undantag skall därför göras för företag som t.ex. genom företagsförvärv övertar anställda från en annan arbetsgivare.

I fråga om ramarna för budgetåren 2000–2002 anser utskottet sammanfattningsvis att den av Kristdemokraterna i motion Fi15 (yrkandena 3 och 4, båda delvis) föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinje för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (yrkandena 3 och 4, båda delvis) liksom de övriga partimotionerna Fi14 yrkandena 4 och 5, båda delvis (m), Fi16 yrkande 23 delvis (c) samt Fi17 yrkandena 3 och 4, båda delvis (fp). Utskottet förordar också ett tillstyrkande av motion Fi15 yrkande 9.

Utskottets ställningstagande i fråga om ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 framgår av nedstående tabell.

Miljoner kronor

		2000	2001	2002
utg. omr 13	utskottet	23 577	21 156	20 239
	diff. prop	-8 340	-9 120	-9 330
utg. omr 14	utskottet	42 478	42 614	43 490
	diff. prop	-2 995	-2 995	-2 440

5 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002

Margareta Andersson (c) anser att avsnitt 3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2000–2002 bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 13

Utskottet återkommer till vad som sagts tidigare i avvikande mening 1 om den allmänna inriktningen av politiken, nämligen att arbetslöshetsförsäkring-

en skall vara en omställningsförsäkring och inte en permanent försörjning. För att göra detta mer tydligt bör en avtrappning ske i ersättningsnivån. Det bör vidare vara möjligt för deltidsarbetslösa att få arbetslöshetsersättning. Egenavgiften till arbetslöshetsförsäkringen bör höjas med 40 kr per månad och person år 2000 som ett första steg. Därefter bör denna avgift successivt höjas.

300 miljoner kronor för vart och ett av åren 2000, 2001 och 2002 bör föras över till utgiftsområde 16 för Kunskapslyftet.

Utskottet ställer sig bakom Centerpartiets allmänna inriktning av politiken såsom den kommer till uttryck i motion Fi16. Sådana tillväxtfrämjande åtgärder som där förordas medför enligt utskottet att nya arbetstillfällen skapas. Detta innebär i sin tur att fler kan få arbete och därmed inte längre behöver vara beroende av arbetslöshetsunderstöd. En minskning av utgiftsområdet kan därmed göras med 700 miljoner kronor.

Utgiftsområde 14

Utskottet ansluter sig till Centerpartiets uppfattning att arbetsmarknadspolitiken måste decentraliseras. Större befogenheter bör ges till på länsarbetsnämnderna än i dag. För att förbättra möjligheterna till kompetensutveckling bör det införas ett personligt kompetenskonto. Avsättningar till ett sådant konto bör vara skattebefriade.

Utskottet motsätter sig att medel avsätts för tillfälliga personalförstärkningar inom Arbetsmarknadsverket. I förhållande till regeringens förslag kan ramen för utgiftsområdet därför minskas med 700 miljoner kronor. Ytterligare rationaliseringar inom verksamheten på Arbetsmarknadsverkets centrala administration bör kunna ske.

Tidigare erfarenheter av att föra över medel från arbetsmarknadsanslaget till länsstyrelser för småföretagssatsningar har varit goda. 200 miljoner kronor bör därför föras över till utgiftsområde 19 för vart och ett av åren 2000–2002.

Även från utgiftsområde 14 bör 300 miljoner kronor för respektive år överflyttas till utgiftsområde 16 för ytterligare satsningar på Kunskapslyftet.

Utskottet återkommer till vad som nyss sagts om att Centerpartiets tillväxtfrämjande politik, vilken utskottet ställer sig bakom, beräknas medföra att utgiftsområdet kan minskas. Utskottet beräknar att så kan ske med ytterligare 900 miljoner kronor.

I frågor om lönebildning, kompetensutveckling och arbetsrätt m.m. hänvisar utskottet till vad som anförts i avvikande mening nr 1 om den allmänna inriktningen av politiken.

I fråga om ramarna för budgetåren 2000–2002 anser utskottet att den av Centerpartiet i motion Fi16 föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinje för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (yrkandena 3 och 4, båda delvis) liksom de övriga partimotionerna Fi14 yrkandena 4 och 5, båda delvis (m), Fi15 yrkandena 3 och 4, båda delvis, och 9 (kd), samt Fi17 yrkandena 3 och 4, båda delvis (fp).

Utskottets ställningstagande framgår av nedstående tabell.

		2000	2001	2002
utg. omr 13	utskottet	30 917	29 276	28 569
	diff. prop	- 1 000	-1 000	-1 000
utg. omr 14	utskottet	43 373	43 509	43 830
	diff. prop	-2 100	-2 100	- 2100

6 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002

Elver Jonsson (fp) anser att avsnitt 3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2000–2002 bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig bakom Folkpartiets allmänna inriktning av politiken såsom den kommer till uttryck i motion Fi17. Skattesänkningar direkt inriktade på att lätta skattebördan på arbete och färre regler för företagande kommer att medföra att fler arbetstillfällen skapas. Detta medför i sin tur att behovet av ersättning från arbetslöshetsförsäkringen minskar. Samma effekt kommer införandet av skattelättnader för hushållsnära tjänster att få.

Utskottet återkommer till vad som tidigare anförts i avvikande mening 1 om den allmänna inriktningen av politiken, nämligen att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör vara färre, men mer inriktade på åtgärder som säkrare ger arbeten.

Utskottet motsätter sig att medel avsätts för tillfälliga personalförstärkningar inom Arbetsmarknadsverket, detta med undantag för de 100 miljoner kronor som särskilt skall underlätta för invandrare att få arbete. Arbetsmarknadsverkets utgifter bör därutöver successivt anpassas till det förbättrade läget på arbetsmarknaden.

Utskottets ställningstagande till ramarna för utgiftsområde 13 och 14 framgår av nedstående tabell.

Folkpartiet har under lång tid drivit krav om en starkare prioritering av stöd till arbetshandikappade på arbetsmarknaden. Det är de svaga i arbetslivet som behöver det starkaste stödet. Från många arbetsförmedlingar och länsarbetsnämnder kommer nu rapporter om att nyanställningar med lönebidrag stoppats, att sådana anställningar har minskat i antal och att lönebidragsnivån pressats ner. Som exempel kan nämnas Galaxens länsbolag som noterar att en generell besparing på t.ex. 5 % har hotat hälften av de lönebidragsanställda.

Ytterligare satsningar på arbetshandikappade känns därför angelägna och det är utskottets uppfattning att sådana satsningar ryms inom den ram som här förordas för utgiftsområde 14.

I fråga om ramarna för budgetåren 2000–2002 anser utskottet att den av Folkpartiet i motion Fi17 (yrkandena 3 och 4, båda delvis) föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområdena bör godkännas som riktlinje för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande

delar (yrkandena 3 och 4, båda delvis) liksom de övriga partimotionerna Fi14 yrkandena 4 och 5, båda delvis (m), Fi15 yrkandena 3 och 4, båda delvis och 9 (kd) samt Fi16 yrkande 23 delvis (c).

Utskottets ställningstagande framgår av nedanstående tabell.

Miljoner kronor

		2000	2001	2002
utg. omr 13	utskottet	31 217	28 076	27 369
	diff. prop	(-700)	(-2 200)	(2 200)
utg. omr 14	utskottet	42 803	41 439	41 760
	diff. prop	(-2 670)	(-4 170)	(-4 170)

7 Indelning av utgiftsområden

Margareta Andersson (c) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt 3.5 Indelning av utgiftsområden bort ha följande lydelse:

Utbildning, kompetensutveckling och tillväxt är frågor intimt förknippade med varandra. Det moderna arbetslivet ställer krav på återkommande utbildning och ett kompetenslyft. Utskottet ansluter sig till Centerpartiets uppfattning att Kunskapslyftet bör vidareutvecklas till en generell utbildningsgaranti byggd på arbetslöshetsförsäkringen. Detta skulle innebära att alla i arbetslivet skulle få rätt att komplettera tidigare utbildning upp till gymnasiekompetens.

Reguljär utbildning och grundläggande kompetenslyft bör i större utsträckning ersätta riktade arbetsmarknadsutbildningar. En sådan utbildning eller fortbildning kan med dagens system finansieras med medel från utgiftsområdena 14, 15 och/eller 16. Mot denna bakgrund bör, som Centerpartiet föreslagit, indelningen av dessa utgiftsområden övervägas. Regeringen bör redan i höst kunna presentera en översyn av indelningen, som sedan kan ligga till grund för ett beslut i samband med vårpropositionen år 2000. Detta bör enligt utskottet ges regeringen till känna. Utskottet anser att motion Fi16 yrkande 5 bör tillstyrkas.

Till finansutskottet.....	1
1 Inledning.....	1
2 Allmän inriktning av politiken.....	2
3 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002	18
3.1 Förutsättningar	18
3.2 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	19
3.3 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	22
3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2000–2002.....	26
3.5 Indelning av utgiftsområden	29
4 Avslutande synpunkter	29
Avvikande meningar.....	30
1 Allmän inriktning av politiken, (m, kd, c, fp)	30
2 Allmän inriktning av politiken, (c).....	34
3 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002, (m).....	35
4 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002, (kd).....	36
5 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002, (c)	37
6 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2000–2002, (fp).....	39
7 Indelning av utgiftsområden, (c)	40